

Európska únia
Európsky sociálny fond

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Mária Marciová
Zuzana Procházková

Inovujeme vyučovanie
anglického jazyka na prvom stupni ZŠ

Publikácia bola vydaná a financovaná z prostriedkov ESF
v rámci národného projektu Profesijný a kariérový rast
pedagogických zamestnancov.
ITMS kód projektu 26120130002
ITMS kód projektu 26140230002

2015

Inovujeme vyučovanie anglického jazyka na prvom stupni ZŠ

Mária MARCIOVÁ
Zuzana PROCHÁZKOVÁ

Bratislava 2015

OBSAH

Úvod	5
1 TEORETICKÁ ČASŤ	7
1.1 Vývinové charakteristiky žiakov mladšieho školského veku	7
1.2 Model učenia sa žiakov	11
1.3 Princípy vyučovania cudzieho jazyka v mladšom školskom veku	13
1.4 Metódy vyučovania cudzieho jazyka v primárnom vzdelávaní	15
2 PRAKTICKÁ ČASŤ	18
2.1 Počúvanie s porozumením	18
2.2 Slovná zásoba	26
2.3 Čítanie s porozumením	32
2.4 Písanie	40
2.5 Hovorenie	47
2.6 Rozprávanie príbehov	53
2.7 Hodnotenie žiakov mladšieho školského veku	59
Záver	61
Zoznam bibliografických odkazov	62
Prílohy	63

Úvod

Od školského roka 2008/2009 bolo rozhodnutím parlamentu schválené povinné vyučovanie prvého cudzieho jazyka od tretej triedy základnej školy (výberovo od prvej triedy) a neskôr doplnené zákonom č. 37/2011, čo prišlo významné zmeny do vyučovania cudzích jazykov na základných školách. Podľa Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky by mali žiaci po ukončení 5. ročníka základnej školy dosiahnuť kompletnú úroveň A1 (používateľ základného jazyka). Úroveň sa podľa referenčného rámca opisuje nasledovne:

Žiak rozumie známym každodenným výrazom a najzákladnejším frázam, ktorých účelom je uspokojenie konkrétnych potrieb, a tieto výrazy a frázy dokáže používať. Dokáže predstaviť seba aj iných a dokáže klásť a odpovedať na otázky o osobných údajoch, ako napr. kde žije, o ľuďoch, ktorých pozná, a o veciach, ktoré vlastní. Dokáže sa dohovoriť jednoduchým spôsobom za predpokladu, že partner v komunikácii rozpráva pomaly a jasne a je pripravený mu pomôcť (Spoločný európsky referenčný rámec pre jazyky, 2006, s. 26).

Cieľom zavedenia výučby cudzieho jazyka v ranom veku do nižších ročníkov nie je osvojenie si kvantity vedomostí, ale kvality ich používania. V praxi to značí, že učiteľ poskytne žiakom dostatok času na precvičovanie si jazyka v rôznych komunikačných situáciách, aktivitách a cvičeniach takým spôsobom, aby mali možnosť upevniť si znalosti, zručnosti a kompetencie tak, aby ho dokázali správne a plynulo používať.

V každom prípade teda platí pri výučbe cudzieho jazyka pravidlo, že menej je viac. Učiteľ preto musí pri výučbe dôkladne zvážiť pomer teoretických (deklaratívnych) poznatkov o jazyku, o kultúrnych alebo literárnych reáliách

a praktických zručností, využívať tieto vedomosti v reálnych komunikačných situáciách a takto rozvíjať skutočnú komunikatívnu kompetenciu, ktorá je určená pedagogickými dokumentmi.

Výsledky niektorých výskumov (Lojová 2004, Straková 2004) totiž dokazujú, že stálym problémom väčšiny maturantov je nedostatočne rozvinutá komunikatívna zručnosť, teda zručnosť využívať naučené teoretické vedomosti v reálnej komunikácii.

Vývinovo-psychologické charakteristiky žiakov primárneho vzdelávania sú charakterizované cieľmi motivačnými a vzťahovo-postojovými. Výučba cudzieho jazyka by ich preto mala na tomto stupni vzdelávania rešpektovať. Učiteľ má prispievať k vytváraniu kladného vzťahu k cudziemu jazyku u žiakov a budovaniu si sebavedomia tak, aby žiaci dokázali používať cudzí jazyk nielen v škole, ale aj mimo triedy, tešiť sa na hodiny cudzieho jazyka a nevnímať ich ako niečo ťažké, nepríjemné a nezmyselné.

1| TEORETICKÁ ČASŤ

1.1| Vývinové charakteristiky žiakov mladšieho školského veku

Mladší školský vek je vymedzený obdobím približne od 6 do približne 12 rokov veku. Je to pomerne dlhé obdobie a vývin v tomto období síce prebieha plynulo, ale nerovnomerným tempom. Obdobia rýchlejšieho vývinu sa striedajú s obdobiami pomalšieho tempa, väčšina funkcií sa rozvíja v skokoch. Toto obdobie je takisto charakteristické tým, že vývin prebieha individuálnym tempom, teda zmeny sa u niektorého žiaka prejavia skôr ako u iného. Scott a Ytreberg (1991, s. 2) tvrdia, že nie je možné povedať, že vo veku 5 rokov vedia všetky deti *x*, vo veku siedmich rokov všetky deti dokážu *y* a že všetky deti vo veku desiatich rokov sú schopné urobiť *z*.

Jedným z najdôležitejších medzníkov v živote dieťaťa je po zhodnotení úrovne školskej zrelosti vstup do školy. Väčšina detí zvláda túto zmenu bez vážnejších problémov. Žiaci v tomto veku sú zvedavé, majú potrebu učiť sa, sú otvorené novým skúsenostiam a výzvam, zaujímajú sa o všetko okolo seba. Za predpokladu, že sú im vytvorené vyhovujúce edukačné podmienky, je vhodné už v tomto veku začať s výučbou cudzieho jazyka. Pritom je nevyhnutné rešpektovať všetky osobitosti vývinu dieťaťa a jeho potreby.

Žiaci v tomto veku môžu byť z pohľadu telesného a pohybového vývinu charakterizovaní rozvíjaním jemnej motoriky a veľkou potrebou pohybu. Pri učení cudzieho jazyka sa tieto charakteristiky dajú využiť pri rôznych pohybových hrách a aktivitách (napríklad Total Physical Response, ďalej len TPR). Kinestetické aktivity pomáhajú žiakom pri vytváraní asociácií, a tak sa zvyšuje efektivita a trvácnosť učenia. Fyzické aktivity ozvlášťujú hodiny, dávajú žiakom uspokojenie a poskytujú im odreagovanie. Je však potrebné tieto aktivity do hodín zahŕňať citlivo a vhodne ich regulovať.

V reči sa prelínajú kognitívne aspekty – vedomosti a psychomotorické zručnosti, preto pre učenie sa cudzieho jazyka je vývin kognitívnych funkcií (vnímanie, myslenie, predstavivosť, pamäť, pozornosť) významný, rovnako ako aj tréning zručností.

V oblasti vnímania je u žiakov mladšieho školského veku prevalentné konkrétne-operačné myslenie. Zmyslové vnímanie predstavuje hlavný zdroj poznávania. Od globálneho vnímania na začiatku tohto obdobia prechádza žiak k analytickému vnímaniu na jeho konci. Pri učení sa cudzieho jazyka to v praxi znamená, že si žiaci dobre pamätajú celé frázy, neprekladajú si slová, nezamýšľajú sa nad vetami, ktoré vnímajú ako funkčné celky. Význam odhadujú intuitívne. Majú holistický prístup k učeniu. V tomto období je vhodné používať každodenné komunikačné situácie, príbehy a rozprávky spolu so sprievodnými vizuálnymi podnetmi, ktoré napomáhajú porozumenie kontextu a súvislostí. Vzhľadom na to, že vnímanie je v tomto období veľmi subjektívne, je vhodné, aby učiteľ poskytol žiakom dostatok príležitostí na personalizáciu. Keďže na začiatku tohto obdobia žiaci ešte nevedia dobre písať a čítať, vo veľkej miere sa spoliehajú na sluchové vnímanie. Pri ich prirodzenej potrebe napodobňovať si žiaci osvojujú pri učení sa cudzieho jazyka výslovnosť, intonáciu, tempo a rytmus.

Vizuálne vnímanie zohráva takisto dôležitú rolu. Spojením vizuálnych a zvukových podnetov si deti asociujú slová, frázy s obrázkom a neskôr aj s ich písomnou podobou, čo uľahčuje nácvik písania a čítania. Keď sa deti naučia čítať, je potrebné, aby na hodinách výučby cudzieho jazyka čítali nahlas. Týmto si osvojujú vzťah výslovnosti a grafickej podoby slov. Zároveň je ale dôležité, aby žiaci precvičovali porozumenie čítanému textu, keďže toto je jedným z hlavných cieľov učenia sa cudzieho jazyka.

Pamäťové a fantazijné predstavy zohrávajú v tomto veku dieťaťa veľkú úlohu pri poznávaní sveta. Predstavy žiakov sú viazané na konkrétne skúsenosti, ktoré sú subjektívne, často si ich preto dopĺňajú fantáziou. Dieťa v tomto veku často nedokáže odlíšiť fantáziu od skutočnosti. Ak učiteľ vytvorí vhodné podmienky na to, aby žiak realizoval svoje predstavy, žiaci sú schopní vysoko kreatívnych výstupov, ktoré sú jedinečné a charakteristické len pre tento vek.

Podľa Piagetovej teórie má žiak v mladšom školskom veku rozvinuté konkrétne-operačné myslenie. Dokáže rozmýšľať v pojmoch, ale iba konkrétnych. Preto by malo učenie cudzieho jazyka na začiatku využívať také aktivity, ktoré sú „tu a teraz“. Pri práci s pojmi je vhodné, aby žiaci využívali tie pojmy, ktoré majú osvojené v materinskom jazyku. Postupným dozrievaním sa u nich rozvíja schopnosť abstraktného a formálneho myslenia, napodobňovanie je nahradené analytickými procesmi. To sa pri výučbe cudzieho jazyka odráža hlavne v prístupe ku gramatike. Okolo 10. roku sa žiaci na hodinách slovenčiny oboznamujú s lingvistickými pravidlami, a preto sa často už aj na hodinách cudzieho jazyka dožadujú vysvetlenia. Je nutné postupovať v tomto prípade pomaly a zmysluplne a nezahľcovať žiakov výučbou lingvistických pravidiel.

Ovládanie materinského jazyka určuje schopnosť žiaka osvojovať si ďalší jazyk (Straková, Cimermanová a kol. 2012, s. 90). Úroveň rečovej zrelosti je daná vnútornými dispozíciami žiaka, jeho jazykovým nadaním, ale aj výchovným prostredím a podnetnosťou prostredia, v ktorom vyrastá a žije. Jednotlivé čiastkové jazykové zručnosti nie sú rovnomerne vyvinuté, preto by učiteľ cudzieho jazyka nemal očakávať, že dieťa neprodukuje podľa jeho predstáv, ak tieto zručnosti nemá vyvinuté ani v materinskom jazyku. Existujú veľké individuálne rozdiely v úrovni rečového prejavu, čo sa zákonite premieta aj do cudzieho jazyka. Po začatí školskej dochádzky sa u žiakov výrazne rozširuje slovná zásoba (aktívna aj pasívna). Keďže pojmy majú v rôznych jazykoch iný obsah alebo rozsah, odporúča sa pracovať na hodine cudzieho jazyka s pojmi, ktoré majú žiaci osvojené v slovenčine. Najskôr sa u žiakov rozvíja pasívna slovná zásoba, ktorá neskôr pomocou aktivizácie vstupuje do aktívnej. To znamená, že žiaci často viac rozumejú, ako dokážu povedať. Nie je možné preto od detí v tomto veku očakávať samostatné produktívne rozprávanie. Žiaci v mladšom školskom veku radi rozprávajú, vedia sa súvislo vyjadrovať, aj keď pri tom často mechanicky opakujú naučené frázy aj bez dostatočného chápania ich významu. Je nevyhnutné zautomatizovať tieto podzručnosti neustálym opakovaním fráz a spojení v obmieňaných kontextoch a personalizovaných dialógoch. Žiaci experimentujú s jazykom, majú radi

rýmovačky, slovné hračky, čo podporuje ich kreativitu. V tomto období robia ešte veľa chýb, ktoré sú ale súčasťou ich vývinu. Úlohou učiteľa je ich povzbudzovať a usmerňovať a vytvárať bezstresovú atmosféru v skupine alebo triede, aby žiaci nepociťovali bariéry svojich chýb, čo by mohlo viesť k úplnej neschopnosti verbálneho prejavu.

Pozornosť žiakov v tomto období je ešte krátkodobá a mimovoľná. Žiak je schopný sa sústrediť na úlohu krátky čas, hlavne ak je aktivita náročná alebo pridlhá. Preto je potrebné pripravovať pre žiakov také úlohy, ktoré sú pútavé a atraktívne, aby sa dokázali dlhšie sústrediť. Deti v mladšom školskom veku nedokážu rozdeľovať pozornosť medzi viacero javov, preto by to od nich ani úlohy nemali v tomto období vyžadovať.

V mladšom školskom veku dominuje mechanická pamäť. To znamená, že žiaci ľahko memorujú, rýchlo si zapamätávajú, ale nemajú potrebu tomu rozumieť. Preto sa ľahko naučia básničky, piesne, riekanky. Obdobie mladšieho školského veku je obdobím, keď drilovanie má opodstatnenie a môže sa efektívne využívať pri osvojení si cieľových jazykových jednotiek. Pamäť je v tomto období krátkodobá. Pamäťové stopy sa rýchlo tvoria, ale aj rýchlo zanikajú. Z tohto dôvodu je nevyhnutné, aby učiteľ do vyučovania zaradil čo najviac opakovania predchádzajúceho učiva. Pamäť v mladšom školskom veku je konkrétna a názorná. Učiteľ má preto využívať obrázky, nákresy, pomôcky. Keďže žiaci v tomto veku sú mimoriadne emocionálni a taká je aj ich pamäť, zapamätajú si to, čo sa spája s výraznými citovými zážitkami. Preto je nevyhnutné, aby učiteľ vytváral pre učenie sa cudzieho jazyka pozitívnu atmosféru, rozvíjal u nich zdravé sebavedomie a sebaistotu. Žiaci v tomto období majú krátkodobú pamäť, takže bude efektívnejšie dávkovať im učivo tak, aby ho dokázali spracovať a neskôr správne používať.

Pri výučbe je u detí v mladšom školskom veku podstatný hlavne afektívny činiteľ, ktorý ovplyvňuje od začiatku jej úspešnosť. Ak si žiak v mladšom školskom veku vytvorí k cudziemu jazyku pozitívny vzťah, bude sa neskôr učiť efektívnejšie. Učitelia by mali vytvárať v triede pozitívnu atmosféru tak, aby deti mali možnosť uplatniť radosť z učenia, sústrediť sa na aktivitu a úspešne ju dokončiť. Použitie humoru na hodinách cudzieho jazyka, spoločný smiech posilňujú motiváciu u žiakov a vytvárajú trvalejšie pamäťové spojenia.

Postupne sa menia vzťahy žiakov k učiteľom, rovesníkom a k sebe samým. V prvom roku školskej dochádzky žiaci učiteľa obdivujú, je pre nich autoritou, chcú mu imponovať. Na vzťahu k učiteľovi im záleží viac ako na vzťahu k rovesníkom. V tomto období by mal byť učiteľ pre nich zdrojom istoty, dôvery, spravodlivosti a podpory. Neskôr autorita učiteľa klesá, žiaci začínajú byť kritickí, stávajú sa nezávislejší a viac sa orientujú na rovesníkov. Na začiatku školskej dochádzky sú žiaci egocentrickí, zameraní na seba. Vtedy je vhodné na výučbu využívať ako kontext ich svet. Neskôr sa začnú porovnávať so spolužiakmi a začnú byť súťaživí, nevedia prijímať prehru. Postupne sa priateľstvá medzi spolužiakmi stávajú trvalejšími a hlbšími, preto sa do vyučovania dajú zaradiť skupinové hry a aktivity, ktorými sa utužujú kolektívne vzťahy, tvorí sa klíma triedy. V kolektíve sa začínajú vytvárať sociálne roly. Pri výučbe cudzieho jazyka je potrebná premyslená organizácia vyučovania, práca vo dvojiciach, skupinách, zaraďovanie súťaží atď. Správanie žiaka je určené jeho vzťahom k sebe samému. Ten sa vytvára cez vnímanie, hodnotenie a reakcie iných ľudí a odráža sa v jeho sebahodnotení a sebaistote.

1.2| Model učenia sa žiakov

Existuje mnoho modelov učenia sa cudzieho jazyka. Pre potreby slovenského školstva v primárnom vzdelávaní najviac vyhovuje model Ketiha Johnsona (1996), ktorý predstavuje základné pojmy ako deklaratívne vedomosti (DEC), procedurálne vedomosti (PRO) a ich automatizáciu (Lojová, Straková 2012, s. 45-50).

Deklaratívne vedomosti (DEC) sú uložené v dlhodobej pamäti. Fungujú ako databáza (napríklad tvorba prítomného priebehového času pomocou slovesa „to be“ a plnovýznamového slovesa s príponou -ing). Zároveň je v pamäti uložený súbor pravidiel na použitie tejto databázy (prítomný priebehový čas sa používa na opis aktivity, ktorá práve prebieha). Pri používaní jazyka sa spoja údaje z databázy s ich použitím a presunú sa do pracovnej pamäti, a tak žiak v danej situácii správne použije danú formu.

Procedurálne vedomosti (PRO) sú uložené v pracovnej pamäti. Jednotlivé pravidlá používania jazyka sú zakomponované priamo do konkrétneho použitia ako hotové, naučené frázy („I am sitting.“). V pamäti má teda žiak súbor hotových programov, ktoré obsahujú vhodnú formu, ako aj situáciu, v ktorej žiak takú formu použije.

Model, ktorý sa javí ako najvhodnejší v podmienkach primárneho vzdelávania, je kombinovaný model PRO – DEC – PRO. Pri zohľadnení psychologických špecifik kognitívneho vývinu žiakov v mladšom školskom veku z tohto modelu vyplýva, že v tomto období učenia sa cudzieho jazyka by mali prevládať také prístupy, ktoré by žiakom umožnili prirodzene si ho osvojovať bez výučby lingvistických pravidiel. Neskôr, v staršom školskom veku, sa u žiakov rozvíja abstraktné myslenie. To je čas na obohatenie výučby o deklaratívne vedomosti jazyka (napr. gramatické pravidlá) a rozvíjanie komunikatívnej kompetencie a performancie (schopnosti správneho používania).

Bohužiaľ, v podmienkach slovenského školstva ešte stále prevláda tradičné vyučovanie, ktoré preceňuje fázu DEC, zatiaľ čo fáza automatizácie, teda fáza zmeny DEC na PRO je nedostatočná. Žiaci poznajú a ovládajú množstvo slovíčok, pravidiel, ale nedokážu ich v komunikačnej situácii využiť, pri samostatnom rozprávaní robia elementárne chyby, nemajú zautomatizované základné formy atď.

Vhodným spôsobom na výučbu žiakov v tomto období je automatizácia podzručností, čiže základných a jednoduchých ustálených spojení, foriem a fráz, ktoré neskôr zapadajú do rámca zložitejších. Treba tu dodržiavať didaktickú zásadu postupnosti a začínať s tými najjednoduchšími, avšak venovať im dostatočnú pozornosť tak, aby vo vyšších ročníkoch, pri sústavne pribúdajúcom množstve učiva, bola možná automatizácia zložitejších jazykových jednotiek. Skoré zavedenie výučby cudzieho jazyka napomáha práve fázu automatizovania elementárnych podzručností, teda vytvárajú sa tak kvalitné základy. Pri dodržiavaní modelu PRO – DEC – PRO si deti v mladšom školskom veku vzhľadom na dobrú mechanickú pamäť dokážu rýchlo a ľahko osvojiť rôzne slová, frázy, ustálené spojenia bez poznania lingvistických pravidiel, a tak si automatizujú základné pozručnosti, čím získavajú kvalitné a trvalé základy. To je dôvod, prečo by sa učiteľ nemal ponáhľať a zvyšovať množstvo učiva,

ale mal by ho vhodne rozložiť na dlhšie časové obdobie a vytvoriť tak čas na automatizovanie a rozvíjanie zručností na používanie naučeného v rôznych kontextoch a situáciách.

Lojová, Straková (2012, s. 116) preto odporúčajú pre učiteľov cudzieho jazyka:

- v nižších ročníkoch začínať s PRO, neskôr pridať DEC,
- vytvárať príležitosti, aby žiaci mohli naučené slovička a frázy opakovať a upevňovať si ich v rôznorodých situáciách a kontextoch,
- nezahŕňať žiakov množstvom DEC, ale dať im čas na automatizáciu a do-
ladovanie naučeného,
- permanentne spájať nové poznatky s predchádzajúcimi,
- automatizovať najprv nižšie podzručnosti,
- precvičovať v zmysluplných komunikatívnych a produktívnych aktivitách,
- precvičovať v úlohách približujúcich sa realite a zameraných na riešenie problémov,
- dôsledne uplatňovať prístup zameraný na žiaka,
- radšej precvičovať dôkladne menej štruktúr ako povrchné viac,
- viesť žiakov radšej k sebaistej komunikácii na nižšej úrovni ako k neisté-
mu používaniu zložitých štruktúr,
- stupňovať náročnosť úloh,
- pamätať na to, že automatizácia je dlhodobý, sústavný a postupný proces.

1.3| Princípy vyučovania cudzieho jazyka v mladšom školskom veku

Žiak v mladšom školskom veku je prispôsobený na využívanie prirodzeného učenia sa. Tomuto sa podriaďujú základné princípy vyučovania cudzieho jazyka tak, aby sa vytvorili kvalitné základy pre učebný proces vo vyšších ročníkoch. Straková, Cimermanová a kol. (2012, s. 127-129) uvádzajú nasledujúce princípy a ich charakteristiku:

Prvým princípom je **princíp maximálnej expozície žiaka cudziemu jazyku**. Akýkoľvek je počet vyučovacích hodín, učiteľ by mal vystaviť dieťa cudziemu jazyku pomocou čo najrôznejších spôsobov, v nižších ročníkoch pomocou vlastnej reči učiteľa, audio a videonahrávok a neskôr aj cez printové materiály

(písaný text). Aby si žiak osvojil cieľové jazykové jednotky, musí prijať podnety cez čo najväčšie množstvo situácií a kontextov, ktoré mu pomáhajú pri osvojovaní si pravidiel, ako uplatňovať a využívať naučené poznatky.

Ďalším princípom je **princíp vysokej jazykovej zdatnosti učiteľa a kvality jazyka, ktorú poskytuje žiakom**. Žiak vďaka vysokej imitačnej schopnosti v tomto vývinovom období fixuje to, čo vidí, počuje, a učí sa kopírovaním iných. Ak si žiak v tomto období osvojí nesprávne návyky, je veľmi ťažké ich neskôr odstrániť alebo napraviť. Existuje všeobecne rozšírený názor, že stačí, ak učiteľ cudzieho jazyka v primárnom vzdelávaní ovláda len základy jazyka. Učiteľ na prvom stupni základnej školy by mal mať vynikajúco zvládnutý cudzí jazyk, aby dokázal plynulo a správne reagovať na situácie vzniknuté v triede. Narýchlo získaná kvalifikácia učiteľa primárneho vzdelávania na výučbu cudzích jazykov nezaručí vytvorenie dobrých základov u žiakov.

Nasledujúcim princípom je **princíp zážitkového učenia**. Žiaci v tomto vývinovom období sa učia pomocou toho, čo zažijú prostredníctvom hry. Deti v tomto veku majú vysoko rozvinutú fantáziu, sú zvedavé, čo vytvára pre učiteľa základný pracovný nástroj na vytváranie učebných situácií. Hra sa takto využíva s cieľom „zážitku z jazyka“ v žiakovi blízkom a zrozumiteľnom kontexte. Pri voľbe vhodných aktivít pre zážitkové učenie je potrebné, aby sa učitelia vyhýbali transferu postupov z vyučovania žiakov staršieho školského veku, pretože nefungujú kvôli nevhodnosti didaktických postupov.

Štvrtým princípom je **princíp rešpektovania prirodzeného vývinu jazyka**. Prvým obdobím je fáza takzvaného tichého obdobia. V školskom prostredí často na toto obdobie učitelia zabúdajú a nútia žiaka reagovať hneď počas prvej hodiny. Čas, keď je žiak pripravený zapojiť sa do vyučovania slovom, je individuálny, niektorí žiaci potrebujú na adaptáciu na cudzí jazyk dlhší čas. Ak učiteľ núti žiaka reagovať skôr, ako je pripravený, žiak sa necíti bezpečne a môže to viesť k vytvoreniu záporného vzťahu žiaka k predmetu. Po tichom období nasleduje fáza, keď žiak začne komunikovať na slovnej úrovni, teda žiak reaguje jedným alebo dvoma slovami. Až nakoniec prichádza fáza vetnej úrovne, keď žiak dokáže použiť cudzí jazyk ako samostatnú výpoveď v celej jednoduchej alebo rozvitej vete.

1.4| Metódy vyučovania cudzieho jazyka v primárnom vzdelávaní

Pri výbere vyučovacích metód v primárnom vzdelávaní je potrebné rešpektovať fakt, že žiaci v tomto veku nadobúdajú komunikačné kompetencie špecifickými formami učenia sa spolu s ich možnosťami a schopnosťami. Je dôležité, aby učitelia vybrali také metódy vyučovania, ktoré by podporovali radosť z učenia sa a budovanie si pozitívneho vzťahu k cudziemu jazyku a zabezpečili podmienky na učenie sa žiakov tak, aby sa rozvíjali predovšetkým (ŠVP pre ZŠ, ISCED 1, s. 3):

- motivácia – učenie sa, získavanie a osvojovanie nových poznatkov a informácií, aktívna spolupráca na činnostiach v triede, tvorivosť, flexibilita,
- záujmy – záujem o školu, učenie, predmet cudzí jazyk a ostatné vyučovacie predmety,
- osobnostné vlastnosti a prejavy – zodpovednosť, kooperatívnosť, empatia, vôľové a sebaregulačné vlastnosti, emocionálna stabilita, rozvíjanie sebavedomia a pozitívnych postojov,
- všeobecné rozumové schopnosti – rozvoj foriem myslenia (názorné, logické, abstraktné, kritické), posilňovanie psychických funkcií (vnímanie prostredníctvom rôznych zmyslov, zámerná pozornosť, vizuálna, auditívna, kinestetická pamäť, reč).

Jedným z prístupov, ktorý hlboko ovplyvnil vyučovanie cudzích jazykov, je komunikatívny prístup. V súčasnosti sa stal synonymom správneho a efektívneho vyučovania. V porovnaní so staršími prístupmi k vyučovaniu cudzieho jazyka zadefinoval to, že učitelia sa musí nadobudnúť komunikačnú kompetenciu (Hymes 1972), ktorá okrem lingvistickej zložky zahŕňa aj sociolingvistickú, strategickú a diskurzívnu zložku, teda cieľom učenia sa cudzieho jazyka nie je len poznanie pravidiel jeho používania, ale predovšetkým schopnosť používať tieto pravidlá v konkrétnych situáciách (Widdowson 1978). Repka (1997, s. 64) definuje princípy komunikatívneho vyučovania nasledovne:

- princíp cielavedomosti,
- princíp podriadenosti jazykových prostriedkov nácviku komunikatívnych zručností,
- situačný princíp,

- princíp autenticity komunikačných procesov,
- princíp hodnotenia komunikačnej účinnosti recipovaného či produkovaného jazyka vo vzťahu k daným cieľom a úlohám.

Slatteryová a Willisová (2001, s. 4-5) odporúčajú nasledujúce metódy, ktoré pomôžu deťom mladšieho školského veku učiť sa cudzí jazyk:

- Urobte učenie angličtiny radostným a zábavným.
- Nebojte sa chýb. Ubezpečte sa, že deti sa cítia bezpečne.
- Veľa gestikulujte, používajte obrázky, demonštrujte, čo to znamená.
- Veľa s nimi rozprávajte v angličtine, zvlášť o veciach, ktoré môžu vidieť.
- Hrajte sa, spievajte a hovorte rýmovacky spolu.
- Jednoduché príbehy rozprávajte v angličtine, použijúc obrázky.
- Neznepokojte sa, keď deti rozprávajú v rodnom jazyku. Niekedy reagujte po anglicky.
- Ustavične opätovne používajte nové jazykové prostriedky a postupne pridávajte novšie.
- Plánujte vyučovacie hodiny, ktoré sú pestré množstvom rôznych aktivít.

Podľa tých istých autoriek sa deti vo veku 5 – 7 rokov dajú charakterizovať nasledujúcim spôsobom:

- Nový jazyk si osvojujú tak ako rodný – cez počúvanie a zážitok.
- Učia sa prostredníctvom hier a činností. Nové slová a frázy sa učia nevedome. Pre deti je to vedľajšie.
- Rady sa hrajú so zvukmi, napodobňujú ich a vydávajú zábavné zvuky.
- Nie sú schopné plánovať učenie. Často si dokonca neuvedomujú, že sa učia.
- Nie sú schopné ešte čítať alebo písať v cudzom jazyku, a preto je dôležité opakovať nové slová a výrazy cez rozprávanie a hru.

V závere tieto autorky učiteľom odporúčajú (s. 18):

- Predstavujte angličtinu pomaly s príjemnými aktivitami.
- Používajte gestikuláciu, pohyby a mimiku.
- Pomôžte deťom, aby sa cítili bezpečne, opakujte známe aktivity, napr. piesne, riekanky a pod.
- Ak deti povedia niečo v rodnom jazyku, povedzte to po anglicky.
- Použite bábk/maňušku, ktorá sa bude prihovárať deťom po anglicky.

- Používajte obrázky a fotografie.
- Rozprávajte deťom veľa príbehov.
- Na prvej hodine angličtiny vysvetlite deťom, prečo budete hovoriť po anglicky počas týchto hodín.

2| PRAKTICKÁ ČASŤ

2.1| Počúvanie s porozumením

Prvou zručnosťou, ktorú žiak využíva pri učení sa cudzieho jazyka, je počúvanie s porozumením (Scott a Ytreberg 1991, s. 21). Keď sa žiaci začnú učiť cudzí jazyk, deje sa to hlavne pomocou počúvania. Náviku tejto zručnosti sa preto treba venovať od samotného začiatku výučby cudzieho jazyka. Počúvanie je základným predpokladom pre nasledujúcu úspešnú komunikáciu. Žiak v mladšom školskom veku počúva, aby porozumel inštrukciám učiteľa alebo príbehu, aby mu porozumel pri interakcii s ním, aby dokázal odpovedať na otázku, vykonať činnosť atď. Deti počúvajú piesne, riekanky, hrajú sa. Počúvanie je dôležité aj pre návrik výslovnosti.

Najdôležitejším zdrojom na rozvíjanie počúvania je pre žiaka primárneho stupňa učiteľ (Straková, Cimermanová a kol. 2012, s. 161). Učiteľ je modelom, vzorom, zadávateľom pokynov. To, čo učiteľ hovorí, poskytuje žiakom prirodzený zdroj komunikácie v edukačnom prostredí. V porovnaní s nahrávkami na CD učiteľ môže svoju reč prispôbiť, zopakovať to, čo už bolo povedané, spomaliť atď. Samozrejme, práca s nahrávkami je rovnako dôležitá. Žiaci si takto môžu vypočuť dialóg alebo príbehy v rôznych varietach cudzieho jazyka. Úlohou prvých štyroch ročníkov (úroveň A1.1+) v súvislosti so zručnosťou počúvania s porozumením je:

- rozpoznať určitú slovnú zásobu a porozumieť jej,
- rozumieť často opakovaným frázam a vetám,
- rozumieť jednoduchým pokynom,
- rozumieť jednoduchým otázkam,
- porozumieť hlavnej myšlienke krátkeho a jednoduchého textu.

Hadfieldová a Hadfield (1999) upozorňujú, že pri nácviku počúvania s porozumením sú potrebné tri hlavné fázy:

1. **Fáza pred počúvaním** (zahrievacia fáza, *warm-up*). Táto fáza uvádza žiakov do témy a upriamuje ich pozornosť na danú tému. Zahrievacie aktivity majú byť veľmi krátke (asi 5-minútové), najdôležitejšie je vtiahnuť žiakov do témy a oboznámiť ich s novou slovnou zásobou. Slová, ktorých význam je možné odhadnúť z kontextu, nie je potrebné predučiť.
2. **Počúvanie** (počúvaj a odpovedaj, *listen and respond*). Táto fáza je hlavnou fázou. Žiaci počúvajú a odpovedajú rôznymi spôsobmi. Existuje mnoho spôsobov, ako môžu odpovedať žiaci mladšieho školského veku na elementárnej úrovni. Napríklad:
 - Počúvaj a skompletizuj (Listen and complete).
 - Počúvaj a oprav (Listen and correct).
 - Počúvaj a urob (Listen and do).
 - Počúvaj a nakresli (Listen and draw).
 - Počúvaj a uhádni (Listen and guess).
 - Počúvaj a priraď (Listen and match).
 - Počúvaj a usporiadaj (Listen and reorder).

Text na počúvanie môže mať formu viet, opisného textu alebo dialógu. V mnohých prípadoch musíme text prispôbiť danej skupine žiakov. U žiakov mladšieho školského veku využívame obrázky, plány, tabuľky, mapy, plagáty alebo skutočné predmety.

Postup:

- Jasne vysvetlite, čo od žiakov očakávate.
- Prečítajte alebo prerozprávajte text/dialóg bez zastavenia. Pri prvom čítaní žiaci iba počúvajú.
- Počas druhého čítania žiaci vypracovávajú úlohy. Čítajte text toľkokrát, koľko je to potrebné.
- Nechajte žiakov, aby si skontrolovali svoje odpovede so spolužiakom. Potom skontrolujte odpovede so všetkými žiakmi.
- Žiaci počúvajú text alebo časti textu detailne a učiteľ im pomôže so slovami alebo výrazmi, ktoré im robia problém.
- Skontrolujte odpovede podľa tabule.

- Ak slovo je možné uhádnuť z kontextu, zopakujte vetu alebo frázu, kde sa nachádza.
- Vyberte niektoré potrebné/užitočné slová alebo výrazy, napíšte ich na tabuľu a opýtajte sa žiakov, čo znamenajú.
- Dajte žiakom (v 3. a 4. ročníku) kópie textu alebo napíšte ho na tabuľu a nechajte ich čítať ho zároveň s počúvaním. Je to veľmi užitočná technika, pretože pomáha žiakom vidieť súvislosť písaného a hovoreného textu.

3. Fáza po počúvaní(*follow-up*). Do tejto fázy patria aktivity zamerané na hovorenie alebo písanie. Dáva žiakom príležitosť precvičiť to, čo sa naučili. S písaním začíname najskôr v treťom ročníku základnej školy.

2.1.1 Praktické ukážky úloh na precvičovanie počúvania s porozumením

Hadfieldová a Hadfield (1999) ilustrujú tento postup pri precvičovaní počúvania s porozumením v nasledujúcich aktivitách:

Úloha 1

Určenie času. Telling the time.

Jazykové prostriedky: What time is it?

Technika: Počúvaj a skompletizuj.

Príprava: Nakreslite 5 ciferníkov bez ručičiek a očísľujte ich. Prekopírujte a dajte každému žiakovi jednu kópiu 5 ciferníkov.

Postup: Prečítajte, koľko je hodín na každom ciferníku, napr.:

Clock number one. It's ten o'clock.

Clock number two. It's a quarter to four.

Pri prvom čítaní žiaci len počúvajú. Pri druhom čítaní žiaci zakresľujú na ciferníky ručičky. Prečítajte ešte raz a nechajte žiakov, aby si navzájom porovnali svoje odpovede. Požiadaajte jednotlivých žiakov, aby nakreslili ručičky na ciferníky, ktoré sú na tabuli. Keď sú všetky ciferníky vyplnené, môžete precvičovať výslovnosť. Požiadaajte dobrovoľníkov, aby nakreslili na tabuľu ciferníky s rôznymi časmi a pýtali sa spolužiakov, koľko je hodín.

Úloha 2

Pocity. Feelings.

Jazykové prostriedky: Slovná zásoba na tému pocity (napríklad happy, tired, angry...).

Technika: Počúvaj a priraď.

Príprava: Priprav kartičky s obrázkami (príloha A)

Postup: Napíšte na tabuľu pár slov, ktoré vyjadrujú pocity, napr. *happy, tired, angry*. Pýtajte sa žiakov, či vedia, čo znamenajú. Ukážte im obrázky alebo preložte slovíčka. Na tabuľu pripevnite kartičky s obrázkami a očísľujte ich. Povedzte žiakom niečo o každom obrázku, napríklad:

He's got a present today, so he's very happy.

She's been working in the garden, so she's tired.

Someone's stolen his mobile phone, so he's very angry.

Her friend is ill, so she's sad.

The sun's shining, so he's very hot.

She hasn't got a coat, so she's really cold.

It's a hot day, so she's very thirsty.

It's two o'clock. He hasn't had lunch yet, so he's quite hungry.

Zopakujte žiakom vety v inom poradí a žiaci určujú, ktorý obrázok sa týka ktorej vety. Zopakujte vety tretíkrát. Žiaci napíšu do zošitov čísla kartičiek v poradí, v akom ich opisuje učiteľ. Požiadajte dobrovoľníka, aby si vybral ľubovoľnú kartičku a pýtal sa spolužiaka napríklad *Is he happy? Is she sad?* Takto sa môžu vystriedať viacerí žiaci a precvičiť prídavné mená vyjadrujúce pocity.

Úloha 3

Oblečenie. Clothes.

Jazykové prostriedky: Slovná zásoba na tému oblečenie (T-shirt, jeans, trainers...) a farby (blue, grey, green...).

Technika: Počúvaj a uhádni.

Príprava: Vyberte žiakov v rôznom oblečení.

Postup: Povedzte žiakom, že idete niekoho opísať. Musia pozorne počúvať a uhádnuť, kto to je. Len čo budú vedieť, o koho ide, majú sa prihlásiť. Najprv opíšte seba. Potom si vyberte 5 žiakov (potichu pre seba) a poznačte si, čo

majú oblečené (typ oblečenia a farbu). Žiaci si napíšu do zošitov čísla od 1 do 5. Povedzte žiakom, že idete opisovať 5 spolužiakov. Úlohou žiakov je napísať pod čísla mená. Opíšte jedného z vybraných žiakov (nepozerajte priamo na žiaka, ktorého opisujete) – napr.: *Number one is wearing a blue T-shirt and dark blue jeans. He is wearing white and black trainers.* Pokračujte s číslami 2 až 5. Potom zopakujte opis v tom istom poradí. Kontrolu si urobia žiaci podľa tabule, kde uvedieme správne odpovede. Na upevnenie učiva dobrovoľný žiak opisuje spolužiaka a ostatní žiaci hádajú meno spolužiaka.

Slatteryová, Willisová (2001, s. 20-21) predstavujú na precvičovanie zručnosti počúvania s porozumením nasledujúce aktivity:

Počúvaj a rob (Listen and do)

Tieto aktivity pomáhajú deťom osvojiť si cudzí jazyk počúvaním inštrukcií, používaním neverbálnych pomôcok na interpretovanie významu, prijímať správnu výslovnosť a intonáciu, byť aktívnymi a tešiť sa z angličtiny, pochopiť všeobecný význam. Deti potrebujú pochopiť práve toľko, aby sledovali vaše inštrukcie, ale ešte nepotrebujú rozprávať. Zakaždým, keď rozprávate po anglicky, dávate žiakom príležitosť osvojiť si jazyk, prirodzene prijímať zvuky a modely jazyka.

Inštrukcie

Ak žiadate od detí nejakú činnosť, najľahšie a najrýchlejšie je použiť rodný jazyk. Ale vaším cieľom je naučiť ich po anglicky. Neponáhľajte sa. Spolu s vyslovením inštrukcie po anglicky používajte gestá a demonštrujte, čo od nich chcete. Po niekoľkých dňoch vám budú rozumieť bez gestikulácie.

Počúvanie a identifikovanie

Žiaci nacvičujú základnú jazykovú schopnosť – počúvanie, chápu anglické slová a frázy, rozvíjajú si slovnú zásobu, osvojujú si naraz (spolu) význam a zvuk. Pre túto aktivitu môžete používať všetky veci (plagáty, obrazy, reálne predmety), ktoré sa nachádzajú v triede, a farebné kocky (kvádre).

Porozprávajte deťom o veciach, ktoré ich chcete učiť.

Look, here 's my bag. Now, what have I got in here?

There 's a book, that 's my English book...

And my pencil box, with my pencils in it...

Look...I'll open it.

Here are my pencils...some coloured pencils.

One, two, three, four pencils...

Požiadajte deti, aby ukázali veci, ktoré budete pomenovávať.

Počúvaj a urob (Total Physical Response – TPR)

TPR je dobrý spôsob, ako začať v triede komunikáciu v angličtine. Učiteľ hovorí žiakom, čo majú robiť, použijúc jasnú výslovnosť a prirodzenú intonáciu a pomáhajúc si gestikuláciou.

Úloha 4

Počúvaj a vyjadri to pantomímou. Listen and mime.

Učiteľka zadáva inštrukcie a deti to vyjadrujú pantomímou.

You're washing your hands...washing your hands. Very good, washing your hands. Now you're combing your hair...combing your hair... Good, combing your hair. Now, again, wash your hands... good. Now combing your hair. Very good. Now washing your face....ah...washing your face, not your hands.

Počúvaj a urob/vytvor (Listen and make)

Tieto aktivity môžeme využívať aj v období, keď deti ešte nerozprávajú po anglicky. Sú ideálnym spôsobom pre deti na prijímanie (nasávanie) cudzieho jazyka, zahŕňajú škálu aktivít, ktoré sú vhodné pre všetky úrovne jazyka, umožňujú deťom vytvoriť veci, na ktoré sú pyšné.

Pred vyučovacou hodinou si pripravte, čo poviete deťom o téme, doneste veci, aby ste ukázali deťom, čo budú robiť, vysvetlite po anglicky, čo a ako budú robiť, porozmýšľajte o gestách a akciách, ktoré im pomôžu lepšie pochopiť. Vyučovaciu hodinu začnite predstavením témy a porozprávaním o nej. Vysvetlite deťom po anglicky a ukážte im, čo budú robiť. Používajte gestá, aby deti lepšie pochopili. Zopakujte inštrukcie celej triede a neskôr malým skupinkám alebo jednotlivcom. Zatiaľ čo deti malujú alebo vyrábajú veci, obchádzajte ich a komentuje v angličtine, čo robia. Príklad:

Now look at this picture. OK. It's a clown. OK, I'll give you a picture. Here you are. OK, now look at your picture and point to the nose. Where's his nose? Yes, there is. Now, colour his nose red. Very good. That's really nice. Good. Now, show me the eyes, the clown's eyes. Yes here they are. Now colour the eyes blue. Now when you've finished put up your hands. Are you finished? Very good, etc.

Po ukončení vyveste všetky práce detí na stenu alebo nástenku, pozitívne okomentujte každú prácu. (Napríklad: *That's lovely. I like his red nose!*) Takýmto spôsobom môžete použiť rôzne kresby zvierat, potravín, odevov, hračiek a pod.

Švecová (2011, s. 6-8) uvádza nasledujúce príklady aktivít podporujúcich rozvoj zručnosti počúvanie s porozumením.

Úloha 5

Nájdí malý žltý trojuholník. Find the small yellow triangle.

Jazykové prostriedky: Farby a tvary.

Príprava: Vystrihnite z tvrdého papiera geometrické tvary rôznych veľkostí a farieb (napr. štvorce, obdĺžniky, trojuholníky, kruhy). Pre každú dvojicu pripravte rovnaký set tvarov.

Postup: Žiakov rozdeľte do dvojíc. Každé dvojici dajte jeden set geometrických tvarov. Požiadajte ich, aby našli určitý tvar. Napríklad:

Can you find a square?

Can you find the small yellow square?

Find the two small triangles. Can you put together and make a square?

Find the big white square. OK. Now look for the big red triangle. Let's put the triangle and the square together and make a nice house.

Úloha 6

Chyť loptu. Catch a ball.

Jazykové prostriedky: Slovesá, ktoré sa používajú pri hre s loptou.

Príprava: Pripravte si zoznam slovík, napríklad: hodiť, chytiť, podať, hlavičkovať, odraziť (throw, catch, pass, head, bounce...).

Postup: Požiadajte žiakov, aby sa postavili do kruhu. Dajte každému žiakovi loptu. Povedzte žiakom, aby počúvali a robili, čo im povieť.

Napríklad:

Throw the ball in the air and catch it.

Pass the ball to your classmate on your left.

Bounce the ball against the floor and catch it.

Úloha 7

Chôdza zvierat. Animal walk.

Jazykové prostriedky: Mená zvierat, číslovky.

Príprava: Ak túto aktivitu robíte v triede, premiestnite lavice a stoličky k stene. Obrázky zvierat. Číslovky.

Postup: Na tabuľu pripnite pod seba do stĺpca obrázky zvierat (u žiakov 3. – 4. ročníka môžete napísať mená zvierat). Do druhého stĺpca napíšte číslovky. Napríklad:

<i>Animal</i>	<i>Number of stomps, hops, strides, steps</i>
<i>elephant</i>	1
<i>monkey</i>	2
<i>frog</i>	3
<i>rabbit</i>	4
<i>mouse</i>	5

Ukážte na zoznam zvierat. Požiadajte žiakov, aby napodobnili chôdzu jednotlivých zvierat.

Úloha 8

Kruh. Circle.

Jazykové prostriedky: Vyjadrenie času, číslovky.

Príprava: Nájdite vhodný priestor na túto aktivitu. Na podlahu nakreslite niekoľko kruhov bielou kriedou, jeden kruh pre jednu malú skupinu žiakov. Kruh rozdeľte na 12 častí. Označte 12 čísel, ako je to na hodinách.

Postup: Požiadajte žiakov, aby sa postavili okolo kruhu. Každá skupina sa postaví okolo svojho kruhu. Kruh funguje ako počítadlo do 12 ako hodiny. Dávajte žiakom jednoduché inštrukcie. Mali by počúvať a premiestniť sa k správnej číslovke v kruhu. Napríklad:

a) *Three plus two.*

b) *Ten minus three.*

c) *I bought five apples. I gave two apples to my friend Anna and I ate one. How many apples do I have now?*

d) *I was born in August, my son in December, my mother in October. Which month were you born?*

Žiaci si v každej skupine môžu dávať jednoduché inštrukcie, napr. *four plus one, etc.*

Úloha 9

Štipce na bielizeň. Clothes pegs. (príloha B)

Jazykové prostriedky: Názvy miestností, nábytku v byte.

Príprava: Vyrobite hrací plán pre každého žiaka. Na tvrdý papier nakreslite niekoľko políčok a vpište do nich mená izieb (napríklad *bedroom, kitchen, study, bathroom, living room, etc.*). Pre každé ho žiaka pripravte 2 – 4 štipce na bielizeň.

Postup: Každému žiakovi rozdajte hrací plán a niekoľko štipcov. Dávajte žiakom jednoduché otázky – napr.: *Where can you find a fridge?* Žiaci označia štipcami miestnosť, kde sa pomenovaná vec nachádza. Niekedy sú možné viaceré odpovede, napr. *Where can you find doors?* Žiakom môžete porozprávať jednoduchý príbeh a oni majú prísť na to, v akých miestnostiach sa odohráva. Príslušné miestnosti majú označiť štipcom. Napr. *One day I was looking for my teddy bear. First I looked under my bed. Next I checked the laundry basket next to the bath. Then I looked inside the cupboard where we keep sweets and chocolate. Hurrah! My teddy bear was there!*

2.2| Slovná zásoba

Straková, Cimermanová a kol. (2012, s. 187) hovoria, že vyučovanie cudzieho jazyka v primárnom vzdelávaní sa vo veľkej miere koncentruje na osvojovanie si slovnej zásoby a jej rozširovanie v rámci základných gramatických štruktúr. Prepojenie slovnej zásoby a gramatiky sa aktivizuje vhodným kontextom. Tu ležia začiatky uvedomovania si vzťahu medzi formou a funkciou. Pri výučbe slovnej zásoby sa osvedčili dva prístupy:

1. osvojovanie si podvedomým spôsobom,
2. osvojovanie si cieľným učebným procesom.

Prvý princíp znamená, že učiteľ vystavuje žiaka cudziemu jazyku prostredníctvom jazyka, v ktorom prebieha vyučovanie (napríklad prostredníctvom

rozprávania príbehov, spievania piesní, hraním hier). Žiak si cez emocionálny zážitok ukladá cieľovú slovnú zásobu. Druhý princíp spočíva v tom, že učiteľ cielavedome rozvíja slovnú zásobu, ktorá je určená referenčným rámcom. Táto slovná zásoba je začlenená do všetkých vyučovacích jednotiek a stále sa recykluje tak, aby si ju žiak uložil do dlhodobej pamäti. Spolu s ňou učiteľ vstępuje žiakovi základné učebné stratégie, ktoré mu pomôžu zefektívniť učebný proces.

Osvojovanie si slovnej zásoby prebieha v niekoľkých fázach. Prvou fázou je rozpoznanie slova v zvukovej podobe a priradenie významu slova k jeho zvukovej podobe. V druhej fáze žiak dokáže slovo vysloviť a následne ho správne prečítať. Až neskôr sa dá od žiaka vyžadovať správne napísanie slova. Poslednou fázou je slovo správne používať. Učiteľ pri výučbe slovnej zásoby v cudzom jazyku musí túto postupnosť rešpektovať a predovšetkým zabezpečiť dostatočnú varietu a množstvo podnetov, aby sa slovná zásoba u žiakov postupne presunula z úrovne porozumenia do úrovne používania.

Vo svojej knihe Slatteryová (2010, s. 6-8) uvádza, že malé deti (od 5 do 7 rokov) si osvojujú jazyk rôznymi spôsobmi, napríklad pozorovaním, počúvaním, imitovaním a vykonávaním činností. Vždy vyvodzujú zmysel vety zo situácie a neverbálnych pomôcok. Učenie v tejto fáze je celkovo udalosťou. Najmenší žiaci majú veľkú schopnosť presne imitovať zvuky, ktoré počujú, a kopírovať reč dospelých. V krátkom čase si osvoja veľa slovnej zásoby a táto slovná zásoba je mnohokrát náhodná, to znamená, že deti absorbujú slová a frázy pri hre alebo iných aktivitách. Nová slovná zásoba je výsledkom interakcie, keď sa pozerajú na predmety okolo seba a používajú ich a počúvajú učiteľa. Malí žiaci si zapamätávajú cez opakovanie modelov (napr. fráz a riekaniek). 8- až 10-ročné deti si uvedomujú proces učenia. Čím viac učiteľ používa cudzí jazyk, tým viac slov deti absorbujú. Aj pre 8- až 10-ročné deti sú vhodné všetky techniky, ktoré sa využívajú u 5- až 7-ročných detí. Ale postupne s vekom a vývojom detí môžeme využívať formálnejší prístup pri vyučovaní.

Aktivity na nácvik slovnej zásoby:

- mali by byť primerané veku žiaka,
- sú efektívnejšie, ak sú žiaci aktívni a tešia sa z činností,

- mali by povzbudiť žiakov k odpovedi,
- mali by umožniť žiakom upevniť si sebavedomie,
- mali by využívať reálne predmety a vizuálne pomôcky,
- mali by ponúkať varietu v používaní štyroch jazykových zručností.

2.2.1 Praktické ukážky úloh na precvičovanie slovnej zásoby

Úloha 1

Aktivita: Ako sa voláš? What's your name?

Jazykové prostriedky: What's your name? Hello. Roll the ball. Catch the ball.

Príprava: Velká mäkká lopta, maňuška.

Postup: Požiadajte deti, aby urobili kruh. Ukážte im loptu, ktorú si budú navzájom kotúľať. *OK, children, let's make a circle. Now look what I've got...a big ball...OK now...I'm going to roll the ball...Can you catch it?...very good...Now roll it back to me and I'll catch it...now...I'll roll it to Peter...* Ukážte žiakom maňušku, ktorú dobre poznajú z predošlých hodín, a opýtajte sa jej, ako sa volá *What's your name?* A odpovedzte *Hello Zippy*. Opakujte to niekoľkokrát. Potom položte maňušku medzi dve deti v kruhu, zakotúľajte loptu k maňuške a pýtajte sa jej: *What's your name?* A odpovedajte: *Hello Zippy*. Požiadajte žiakov, aby to zopakovali niekoľkokrát, a položte maňušku spolu s loptou do stredu kruhu. Deti sa držia za ruky a chodia okolo maňušky. Zároveň hovorte riekanku: *Zippy has the ball – Zippy has the ball – hey ho around we go – Zippy has the ball*. Použite maňušku na kotúľanie lopty k sebaistému žiakovi (napr. Davidovi) a pýtajte sa *What's your name?* Pomôžte žiakovi s odpoveďou. *Hello David*. Teraz stojí David uprostred kruhu s loptou v ruke. Deti chodia okolo a hovoria riekanku: *David has the ball – David has the ball – hey ho around we go – David has the ball*. Túto aktivitu opakujeme dovtedy, kým sa nevystriedajú všetci žiaci.

Úloha 2

Maňuškina taška. Puppet's bag.

Jazykové prostriedky: A cup, a bowl, a spoon, a book, a hat, a picture, some coloured pencils.

Príprava: Maňuška a taška s vecami, ktoré patria maňuške (jedna vec pre každého žiaka).

Postup: Požiadajte deti, aby si posadali do kruhu, vyberte tašku s maňuškou, ktorej vykukuje z tašky hlava. Opýtajte sa detí, kto to je, a povedzte im, aby povedali maňuške: „Hello.“ *Now children, make a big circle...very good... Now, let 's all sit down...Okay...I have a friend here who wants to say hello... Do you know who is it? Is it Pinokio?... No, it isn 't. ...Who is it?... It 's Zippy...say „Hello Zippy“...* Cieľom tejto aktivity je, aby si deti zapamätali všetky predmety, ktoré má maňuška v taške. Hovorte deťom o veciach, ktoré Zippy vyberá zo svojej tašky. *Okay... now this is Zippy 's bag...What 's in your bag Zippy?... let 's see...Is this your cup, Zippy?...It 's very small, but just right for you...Anna will you hold Zippy 's cup?...Now let 's see...What else do you have, Zippy?... and it 's a bowl...a blue bowl...Now Peter will you hold Zippy 's bowl?...* Keď všetky veci povyberáte z tašky, môžete spočítať, koľko ich Zippy má. Potom požiadajte deti, aby vrátili veci naspäť maňuške Zippovi. Držte Zippa pri svojom uchu a predstierajte, že Zippy vám šepká, ktorú vec chce. *Now let 's help Zippy put everything back in his bag. Okay...Now Zippy what do you want to put first?...Your red pencil...okay...Who has Zippy 's red pencil,...Julia can you give Zippy his red pencil?...Thank you...good...Zippy, what do you want now?...* Na upevnenie slovnej zásoby požiadajte deti, aby ukázali Zippovi, čo majú vo svojich taškách.

Úloha 3

Farebný strom. A colour tree.

Jazykové prostriedky: Red, yellow, blue, green, pink, brown, orange, purple, white, black.

Príprava: Vystrihnite rovnaké listy z papiera a namalujte ich farbami, ktorých pomenovania chcete žiakov naučiť (jeden list pre každého žiaka). Na tabuľu alebo veľký výkres nakreslite veľký strom s farebnými bodkami, aby deti vedeli, kde majú prilepiť list.

Postup: Motivujte deti tým, že im ukážete skutočný strom na obrázku, fotke alebo školskom dvore, a donesiete skutočné listy zo stromu. Ukážte deťom vašu sériu farebných listov. Vysvetlite im, že idete vytvoriť farebný strom.

Let's make a colour tree for our classroom. Okay...let's put the tree up here. Now this tree doesn't have any leaves but I have some here in this box. Can you see the...They are all different colours. Let's see...this one is yellow...a yellow leaf...Who wants a yellow leaf? ...Okay... Anna here's a yellow leaf for you... Anna has a yellow leaf... Dajte jeden list každému žiakovi a hovorte riekanku: Anna has a yellow leaf...a yellow leaf...a yellow leaf...Anna has a yellow leaf... Now this leaf is red...a red leaf.....Who wants a red leaf? ...Okay... Peter here's a red leaf for you...Peter has a red leaf...so let's say our rhyme.: Peter has a red leaf... a red leaf... a red leaf... Peter has a red leaf... Takto to opakujte so všetkými žiakmi a ukážte im, ako pripnú listy na strom. Now I have an orange leaf and I can stick my leaf on the colour tree...Where will I put it?...Can you see the colour orange on the tree?...Yes...there's an orange spot...Okay, so I'm going to stick my orange leaf on the tree...Now it's on the tree...Okay...who has a yellow leaf?... Keď žiaci pripnú všetky listy, zaspievame/zarecitujeme riekanku. Now we have a colour tree, a colour tree, a colour tree, now we have a colour tree in our classroom. Potom môžete vystrihnúť napr. tvary ovocia a použiť ich namiesto listov. Takto si žiaci lepšie precvičia pomenovania farieb. Požiadajte žiakov, aby si obkreslili svoje ruky na papier a vyfarbili ich.

Úloha 4

Pohybová riekanka. A movement rhyme.

Jazykové prostriedky: Slovesá pohybu – napr. walk, shake hands, march, wiggle, stretch, jump, climb, dance, hop, fly.

Príprava: Precvičujte tie aktivity, ktoré chcete, aby deti zvládli. Potrebujete na to dostatok miesta. Začnite s pomalými pohybmi, potom urobte niekoľko rýchlejších pohybov a ukončíte opäť s pomalými pohybmi, aby sa žiaci upokojili pred ďalšou aktivitou.

Postup: Požiadajte deti, aby utvorili veľký kruh. Ubezpečte sa, že máte dostatok miesta. Povedzte prvý riadok riekanky a urobte prvý pohyb. *Okay...let's make a big circle...Everyone's ready?...First of all let's go for a walk around the classroom (playground)...Follow me...let's walk slowly and say a rhyme:*

I like walking, I like walking, walking, walking, I like walking.

One, two, three. I like walking, walking, walking, I like walking, Walk with me.

Takto to opakujte s rôznymi slovesami. Keď chcete, aby sa žiaci hýbali pomaly, dávajte pokyny pomalým tempom, ak chcete, aby sa hýbali rýchlejšie, dávajte pokyny v rýchlejšom tempe.

Úloha 5

Podaj loptu. Pass the ball.

Jazykové prostriedky: Výrazy opisujúce desať vecí rôznych farieb a veľkostí.

Set A

a small white cat

a big blue bird

a long pink scarf

a big grey elephant

a long black pencil

a small purple flower

Set B

a big black cat

a small green bird

a short green scarf

a small pink elephant

a short white pencil

a big red flower

Príprava: Lopta a nejaká hudba. Dva sety desiatich obrázkov.

Postup: Ukážte žiakom dva obrázky mačky. Najprv im ukážte veľkú čiernu mačku a potom malú bielu mačku. *Let's just look at this picture...Do you know what it is?...Yes, that's right. It's a cat...What colour is it...Yes...it's black...and now look at this picture...yes, it's another cat. And what colour is it? Yes, it's white. So...this is a black cat and this is a white cat...there's another difference... Is it a big black cat or a small black cat? Yes...that's right...so this is a big black cat and this is a small white cat.*

Takto postupujte so všetkými obrázkami. Požiadajte žiakov, aby utvorili dva kruhy s rovnakým počtom žiakov v každom z nich. Do stredu každého kruhu položte obrátene set 10 obrázkov. Oznáňte žiakom, že si zahráte hru. Úlohou každej skupiny bude správne pomenovať všetkých 10 obrázkov. Zahrajte nejakú hudbu alebo pesničku. Povedzte žiakom, že si budú podávať loptu dovedy, kým sa hudba neskočí. Žiak s loptou zodvihne jeden obrázok tak, aby nikto zo spolužiakov nevidel, čo je na obrázku, a opýta sa: *What's in the picture?* Ostatní v skupine hádajú. Ak skupina uhádne, žiak ukáže v skupine obrázok a nechá si ho. Hru opakujeme dovedy, kým skupina neuhádne všetky obrázky.

Úloha 6

Čo vidíš? What can you see?

Jazykové prostriedky: Opakovanie slovnej zásoby určitej témy, napríklad an elephant, a duck, a mouse, a snake, a giraffe, a fish, a horse, a monkey, a tiger, a cat, a bear, etc. Výraz I can see.

Príprava: Najmenej jedna karta s obrázkom pre každého žiaka.

Postup: Požiadajte žiakov, aby utvorili kruh. Rozložte obrázky tak, aby ich mohli vidieť všetci žiaci (napr. na tabuľu alebo stôl). Povedzte im, aby si zapamätali názvy čo najviac zvieratiek. Pomenujte zvieratká na obrázkoch, napr. *I can see a mouse*. Žiaci zopakujú. Taktiež vyzvite aj žiakov jednotlivo, aby zopakovali vetu, napr. *Denisa, can you repeat that please?* Podajte kartu s obrázkom Denise, zoberte ďalšiu kartu *OK...now I can see an elephant. Now altogether*. Vyzvite iného žiaka, aby zopakoval vetu, a podajte mu obrázok. Takto postupujte so všetkými kartičkami. Potom povedzte žiakom, že budú tvoriť veľmi dlhú vetu. Vyzvite niektorého, aby začal. Napríklad: *We'll start again with Denisa*. Denisa: *I can see a mouse. Good*. Teraz ukážte na ďalšieho žiaka, napr. Samuela, a vyzvite ho, aby zopakoval vetu po Denise a pridal svoje zvieratko. Sam: *I can see a mouse and an elephant*. Takto pokračujete, kým sa nevystriedajú všetci žiaci. Aktivitu môžeme obmieňať s inými slovesami, napr. *I have a mouse and an elephant. In the ZOO I saw a mouse and an elephant...*, etc. Môžeme použiť iný set slovíčok, ktoré sa žiaci učili predtým, napr. ľudí (a farmer, a doctor, a fireman), budovy (a post office, a school, a library) atď.

2.3| Čítanie s porozumením

Tak ako je počúvanie s porozumením hlavným zdrojom poznávania cudzieho jazyka v období, keď sa deti začínajú učiť cudzí jazyk, čítanie s porozumením je jeho druhým najdôležitejším zdrojom. Zručnosť čítania je takisto zručnosťou, ktorá sa udržiava najjednoduchšie, mnohí ľudia dokážu stále čítať v cudzom jazyku tak dobre, ako predtým rozprávali. Knihy deťom otvárajú ďalšie svety, preto je čítanie pre ne činnosťou, ktorú obľubujú a je dôležitou skúsenosťou pre učenie sa cudzieho jazyka.

Pri uvádzaní čítania do učenia sa cudzieho jazyka existuje niekoľko spôsobov. Podľa Scott a Ytreberg (1991, s. 49-51) sú to tieto:

- *Fonetický* (Phonics) – je založený na písmenách a zvukoch. Princípom je, že sa deti učia písmená abecedy a kombinácie písmen foneticky. Tento spôsob môže byť dosť náročný, ale je veľmi užitočný pre tých učiacich sa, ktorí nepoznajú latinskú abecedu.
- *Pozri sa a povedz* (Look and say) – tento spôsob sa zakladá na slovách a frázach a vo veľkej miere využíva kartičky so slovami. Zvyčajne sa začína výučbou základných, každodenných slov, ktoré deti už poznajú. Učiteľ ukáže deťom kartičku so slovom a vysloví ho. Deti potom slovo opakujú. Táto metóda nezaberá veľa času a zároveň existuje veľké množstvo aktivít, ktoré sa dajú zaradiť do výučby – priradovanie obrázkov a slov, ukazovanie na predmet na kartičke, hádanie. To všetko podporuje rozoznávanie jednotlivých slov a fráz ešte pred uvedením samotného čítania do vyučovacieho procesu.
- *Čítanie celých viet* (Whole sentence reading) – učiteľ v tejto fáze uvádza frázy a vety, ktoré majú ustálený význam. Slová nie sú prezentované izolovane a často sú súčasťou príbehu.
- *Prístup pomocou jazykovej skúsenosti* (Language experience approach) – táto metóda sa zakladá na hovorenom jazyku detí. Učiteľ napíše na tabuľu vetu, ktorú žiak prečíta a ktorá je založená na tom, čo žiak práve povedal. Tento prístup je sústredený na žiaka, preto je vhodnou metódou pri zavádzaní zručnosti čítania s porozumením do výučby.

Straková, Cimermanová a kol. (2012, s. 176-186) uvádzajú, že čítanie na hodinách cudzieho jazyka je potrebné rozvíjať v dvoch obdobiach – prípravnom a rozvojovom.

Úlohou prípravného obdobia je viesť žiakov k uvedomeniu si odlišností v spôsobe identifikovania hlások a písmen na najnižších úrovniach jazyka a v spôsobe vyslovovania jednotlivých písmen alebo skupiny písmen. Autorka zdôrazňuje, že v tomto období je dôležité, aby výučba prebiehala v pozitívnej klíme bez strachu z chyby alebo neúspechu. Dá sa to dosiahnuť zamieraním pozornosti žiakov na vybrané skupiny hlások a ich cyklické používanie v rámci minimálneho kontextu. Autorka zároveň odporúča, aby sa nácvik

čítania začal v druhom ročníku, ak sa žiaci učia po anglicky od prvého ročníka, a ak sa vyučovanie anglického jazyka začína v treťom ročníku, je potrebné začleniť nácvik čítania do výučby skôr, ako žiaci začnú pracovať s učebnicou, ktorá obsahuje súvislé texty.

Po prípravnom období nasleduje obdobie rozvoja čítania s porozumením, ktoré takisto autorka člení na dve etapy. Úvodná etapa sa koncentruje na oblasť minimálneho lingvistického kontextu a na oblasť slovnej a vetnej úrovne. Cieľom tejto etapy je nácvik hláskovania, výslovnosti – čítanie nahlas, čítanie s porozumením – tiché čítanie, odhadovanie kontextu, riešenie predtextových úloh (skimming, scanning), spájanie (slov, častí slov, slov a obrázkov), dopĺňanie do textu a zoradenie deja. V druhej etape sa žiaci zameriavajú na čítanie s porozumením a stratégie čítania v cudzom jazyku. Žiaci by si mali osvojiť aktívny prístup k spracovaniu textu, mali by spájať už osvojené vedomosti a uplatňovať ich na získavanie nových významov v rámci textu. Pre prácu žiaci potrebujú komplexnejší text (príbeh, rozprávku).

Hadfield a Hadfieldová (2010, s. 6-8) uvádzajú, že pri čítaní s porozumením musia učitelia zachovať tri hlavné kroky:

1. Vovedenie do témy (Lead-in) – uvádza žiakov do témy a upriamuje ich pozornosť na danú tému. Cieľom tejto fázy je priviesť žiakov k tomu, aby začali premýšľať o téme textu skôr, než im učiteľ ukáže samotný text a oboznámi ich so slovnou zásobou. U žiakov môže učiteľ vzbudiť záujem tým, že im dá niekoľko otázok, aké majú osobné skúsenosti týkajúce sa danej témy, alebo im ukáže obrázok týkajúci sa danej témy a požiada ich, aby ho opísali. Táto fáza by mala byť veľmi krátka (asi 5 minút).

2. Čítaj a odpovedaj (Read and respond) – je to hlavná časť čítania. Žiaci najprv rýchle prečítajú text, potom ho prečítajú dôkladnejšie. Skôr než prečítajú text detailne, mali by ho rýchle prečítať očami na zistenie celkovej predstavy o texte. Je to dôležitejšie, ako snažiť sa pochopiť každé slovo. Vo fáze detailného čítania sa používajú tieto techniky:

Čítaj a skompletizuj – žiaci kompletizujú tabuľku, zoznam alebo obrázkov.

Čítaj a nakresli – žiaci čítajú text a kreslia, čo je opísané v texte.

Čítaj a oprav – žiaci opravujú chyby (ktoré sa týkajú obsahu) v texte.

Čítaj a uhádni – žiaci čítajú text a hádajú, čo je opísané.

Čítaj a prirad' – žiaci priradia informácie v texte k obrázku.

U žiakov mladšieho školského veku sa využívajú veľmi krátke články, ktoré buď učiteľ rozmnoží pre každého žiaka, alebo vytvorí čítacie plagáty (reading posters). Text je napísaný veľkými písmenami na veľký hárok papiera a doplnený potrebným obrázkovým materiálom. V prípade rozmnoženia textov pre každého žiaka učiteľ nakreslí alebo prekopíruje malé obrázky/kartičky pre každého žiaka.

Hlavná fáza každej aktivity obsahuje šesť základných krokov:

1. Vyveste alebo rozdajte texty žiakom.
2. Dajte žiakom úlohu na rýchle čítanie na zistenie hlavnej myšlienky. Žiakom vysvetlite jasne, čo od nich očakávate, aká je ich úloha.
3. Nasleduje úloha „Čítaj a odpovedaj“. Ubezpečte sa, že žiaci rozumejú, čo majú robiť.
4. Dajte žiakom čas na prečítanie textu a samostatnú prácu nad úlohami. V tejto fáze sa pohybujte medzi lavicami a buďte žiakom na pomoci.
5. Ak žiaci ukončili aktivitu, vyzvite ich, aby si porovnali odpovede so spolužiakom.
6. Nakoniec prejdite odpovede s celou triedou a prediskutujte ich so žiakmi.

3. Následná aktivita (Follow up) – táto fáza dáva žiakom príležitosť precvičiť si materiál (slovnú zásobu, gramatiku) z textu rozvíjaním iných zručností (napr. hovorenie, písanie). Texty určené na čítanie sú veľmi dobrým zdrojom nových slov a výrazov, ich cieľom je rozšíriť slovnú zásobu žiakov zameraním sa na určitú skupinu slov v texte (lexical set), napr. nábytok, izby v byte a pod. Učiteľ môže vyrobiť čítacie kartičky z rôznych textov. Na každej kartičke bude text s otázkami na porozumenie na jednej strane a odpoveďami na druhej strane alebo samostatnej kartičke. Kartičky môžu byť umiestnené v škatuli kvôli ľahkej manipulácii a usporiadaniu. Môžu byť odstupňované podľa úrovne náročnosti textu. Učiteľ bude potrebovať viac kartičiek, ako je žiakov. Žiaci môžu používať čítacie kartičky ako knižnicu; vyberú si kartičku s textom svojej úrovne, a keď skončia, vymenia si ju za inú. Je dobré mať záznamy o tom, ktorý žiak čo prečítal.

2.3.1 Praktické ukážky úloh na precvičovanie čítania s porozumením

Úloha 1

Číslice (numbers).

Jazykové prostriedky: Číslice.

Techniky: Čítaj a oprav.

Pomôcky: Dialóg a číslovky napísané na tabuli.

Vovedenie do témy (Lead-in)

Požiadajte žiaka, aby vám dal napr. svoje telefónne číslo. Napíšte ho na tabuľu s chybou. Požiadajte ďalšieho žiaka, aby opravil chybu.

Čítaj a odpovedaj (Read and respond)

Na jednu stranu tabule nakreslite (alebo zaveste plagát, ktorý ste si pripravili vopred) bubliny, v ktorých budú všetky číslovky napísané slovom. Na druhú stranu tabule napíšte číslice s chybami (pozri prílohu C). Povedzte žiakom, že žiak, ktorý počúval dialógy, napísal číslovky s chybami. Požiadajte žiakov, aby napísali správne číslovky a skontrolovali si to vo dvojiciach. Požiadajte dobrovoľníka, aby prišiel k tabuli a vymazal číslovku z prvej bubliny a nahradil ju správnou.

Následné aktivity/Aktivity po prečítaní textu (follow up)

Vymažte odpovede v bublinách a nechajte v nich iba otázky. Požiadajte žiakov, aby utvorili dvojice a čítali dialógy z tabule tak, že použijú vlastné číslovky. Alebo požiadajte žiakov, aby napísali 3 číslovky, ktoré sú pre nich dôležité (napr. telefónne číslo, vek, počet kamarátov alebo súrodencov či bratancov a sesterníc a pod.).

Nechajte ich pracovať vo dvojiciach a povedzte im, aby hádali, prečo je to ktoré číslo pre nich dôležité.

Úloha 2

Umiestnenie predmetov (Locating objects).

Jazykové prostriedky: Nábytok v triede. Predložky miesta.

Techniky: Čítaj a oprav.

Pomôcky: Článok s opisom vašej triedy, ktorý obsahuje chybné údaje (pre každého žiaka jeden článok).

Vvedenie do témy (Lead-in)

Položte žiakom niekoľko otázok o triede, napríklad:

It's on the wall near the door. What is it?

It's on the ceiling, in the middle. What is it?

It's on the floor under the window. What is it?

Najprv sa musíte ubezpečiť, že žiaci ovládajú potrebnú slovnú zásobu.

Čítaj a oprav

Rozdajte žiakom kópie článku s opisom triedy, napríklad:

There is a map on the wall near the door. In front of the map there is a desk and a chair. They're the teacher's. At the back of the classroom there is a blackboard. There is a basket in front of the blackboard. There are two windows in the classroom. Above the windows there are some plants. There are 20 desks and chairs on the ceiling and a large door in the floor.

Požiadajte jedného žiaka, aby čítal text, a vyzvite ostatných žiakov v triede, aby sa prihlásili zakaždým, keď zistia, že je niečo nesprávne. Potom požiadajte žiakov, aby si čítali článok potichu a podčiarkli všetky chybné informácie. Povedzte im, aby napísali správnu verziu opisu triedy. Nechajte žiakov, aby si vo dvojiciach skontrolovali opis triedy. Vyzvite ich, aby čítali text po jednej vete a zároveň ukázali umiestnenie jednotlivých predmetov v triede.

Následné aktivity/Aktivity po prečítaní textu (follow up)

Napište na tabuľu (alebo pripnite plagát) zoznam slov/predmetov, ktoré sa nachádzajú v triede, napr. board, desk, chair, noticeboard, door atď.

Požiadajte žiakov, aby ich roztriedili do 3 skupín: „On the wall“, „On the floor“, „On the ceiling“.

Rozdelte žiakov do 3- až 4-členných skupín. Požiadajte ich, aby napísali 6 viet o triede, a to 3 správne a 3 nesprávne. Potom zástupcovia každej skupiny čítajú po 1 vete. Ak žiaci z ostatných skupín zistia, že veta je chybná, zakričia „wrong“.

Napište na lístočky názvy predmetov v triede a pripnite ich na nesprávne miesta, napríklad „board“ pripnite na lavicu atď. Požiadajte žiakov, aby povedali správne umiestnenie predmetov a premiestnili správne lístočky s názvami predmetov.

Úloha 3

Tvary (Shapes).

Jazykové prostriedky: Tvary (thin, square, round...).

Techniky: Čítaj a hádaj.

Pomôcky: Hádanky na tabuli alebo plagáte.

Vovedenie do témy (Lead-in)

Dajte žiakom hádanku: *It's big and square and it's on the wall. You can write on it. What is it? (a board)* Potom žiakov oboznámte s neznámou slovnou zásobou, ktorú obsahujú hádanky.

Čítaj a hádaj (Read and guess)

Pripnite na tabuľu plagát s týmito hádankami:

1. It's along and thin. You write with it.
 2. It's brown and square with four legs.
 3. It's soft and square. It's on your bed.
 4. It's soft and square and full of money.
 5. It's long and sharp and made of metal. You can cut with it.
 6. It's thick and square and made of paper. Inside it's black and white. Etc.
- Opýtajte sa, ktorá veta opisuje stôl, a nechajte žiakov čím skôr vyhľadať odpoveď. Nechajte žiakov pracovať vo dvojiciach. Žiaci čítajú hádanky a hádajú odpovede.

Následné aktivity/Aktivity po prečítaní textu (follow up)

Rozšírte slovnú zásobu o ďalšie tvary, ktoré nakreslite na tabuľu, napríklad rectangular, triangular, oval.

Úloha 4

Časti tela. (Parts of the body).

Jazykové prostriedky: Časti tela (leg, foot, toe...) a tvary (square, oval, round...).

Techniky: Čítaj a nakresli.

Pomôcky: Opis postavy na tabuli, plagáte alebo interaktívnej tabuli.

Vovedenie do témy (Lead-in)

Nakreslite na tabuľu mimozemšťana (alien). Nakreslite mu napr. veľké špicaté uši a 3 oči a pod. Opýtajte sa žiakov: *What is strange about the figure in the*

drawing? Požiadajte žiakov, aby opísali mimozemšťana na obrázku. Ubezpečte sa, že ovládajú potrebnú slovnú zásobu.

Čítaj a nakresli (Read and draw)

Žiakom predložte článok s opisom postavy, napríklad:

I've just seen a very strange little man in the street. He's got a small round body with short legs and big feet. His feet have only three toes. And another strange thing; he's got six arms. And three heads. One head is small and round with big ears. That head has one eye and a square mouth. The next head is big and square with pointed ears. The head has three eyes and a big mouth with lots of teeth. The third head is triangular with small square ears. It has two eyes, a pointed nose, and a small round mouth. He's coming towards me now...

Povedzte žiakom, že túto časť listu ste našli v dome niekoho. Požiadajte žiakov, aby nakreslili príšeru podľa opisu. Potom požiadajte dobrovoľníka, aby nakreslil príšeru na tabuľu.

Následné aktivity/Aktivity po prečítaní textu (follow up)

Rozšírte slovnú zásobu týkajúcu sa časti tela, napíšte na tabuľu slovíčka do dvoch stĺpcov, v jednom bude slovná zásoba „časti tela“ a v druhom prídavné mená, napríklad:

<i>hair</i>	<i>round</i>
<i>eyes</i>	<i>square</i>
<i>ears</i>	<i>long</i>
<i>nose</i>	<i>short</i>
<i>mouth</i>	<i>curly</i>
<i>teeth</i>	<i>pointed</i>
<i>body</i>	<i>oval</i>
<i>hands</i>	<i>big</i>
<i>feet</i>	<i>small</i>

Žiaci tvoria slovné spojenia podstatného mena s prídavným menom.

2.4 | Písanie

Štátny vzdelávací program na úrovni A1.1+ opisuje zručnosť písania nasledovne:

Žiak dokáže:

- správne napísať všetky písmená abecedy,
- správne odpísať slová a krátke vety,
- podať o sebe v písomnej forme informácie ako meno, vek, adresu a záujmy,
- napísať jednoduchý pozdrav, napríklad narodeninový,
- napísať niekoľko viet a jednoduchých fráz o svete okolo seba, napríklad kde žije, opísať osobu alebo predmet a podobne.

Aby žiaci považovali písanie za príťažlivú aktivitu, mali by mať umožnené využiť rôzne materiály, nielen zošit (napríklad farbičky, kriedy, tabuľu, farebný papier, výkresy atď.). Na rozdiel od predošlých aktivít sa do procesu učenia zapájajú ruky. Písanie umožňuje žiakom vyjadriť svoju osobnosť aj cez cvičenia zamerané na odpis. Takisto písanie pomáha konsolidácii učenia sa iných zručností, pretože dobre vyvážené a zostavené cvičenia precvičujú všetky aspekty cudzieho jazyka a trénujú pamäť. Keď žiaci vidia svoje práce vo forme plagátov, projektov atď., majú pocit uspokojenia a budujú si tak pozitívny vzťah k cudziemu jazyku.

Podľa Strakovej (2012, s. 184-186) si žiaci pri osvojovaní písania najprv osvojujú úroveň písmen hlavne kvôli odlišnému zápisu a výslovnosti písmen, neskôr si osvojujú základnú stavbu slova, vety a nakoniec textu. Tieto úroveň sa prelínajú a nie je nutné ich oddelovať od seba. Keďže žiaci v mladšom školskom veku sú kognitívne na úrovni konkrétne-operačného myslenia, je vizuálna podoba slova pre nich veľmi dôležitá. Učiteľ by mal žiakom pripraviť také aktivity, ktoré vedú k osvojeniu si správneho pravopisu v rámci kontextu slov (vytváranie zoznamov, vyplňanie krížoviek, pomenovávanie predmetov na obrázkoch atď.). Pri vytváraní súvislého textu (projektu) žiaci dokážu napr. opísať svoju rodinu, avšak len na základe výpovedí a vzorov, ktoré im poskytne učiteľ alebo učebnica. Postupne prichádza fáza modifikácie vzorov, úlohy by mali postupovať od prísne štruktúrovaných k voľne štruktúrovaným.

K riadeným cvičeniam na nácvik písania patrí napríklad odpis, v rámci ktorého si žiaci upevňujú jazykové jednotky osvojené pri hovorení alebo čítaní. Je vhodné, ak učiteľ nechá žiakov svoje texty čítať, čo im pomáha vidieť spojenie medzi grafémami a fonémami. Ďalšími vhodnými aktivitami sú cvičenia na priradovanie, napríklad na priradenie vety/slova k obrázku a následne jeho napísanie. Odpis je vhodným úvodom aj pre štruktúrované písanie, napríklad doplnenie listu časťami viet, ktoré sú uvedené pod ním (odpis kombinovaný s priradovaním). Na precvičovanie slovnej zásoby sú vhodné texty na dopĺňanie. Pozdravy, listy a pohľadnice sú populárnymi typmi cvičení a takisto využívajú riadené písanie.

Voľné písanie vychádza z naučených vzorov a s poskytnutou slovnou zásobou. Učiteľ by mal pripraviť také aktivity, ktoré by boli pre žiakov príťažlivé a dali by im dostatok možností a priestoru využiť osvojené vedomosti. Zároveň by mal počas písania poskytovať žiakom rady a citlivo opravovať chyby (nie všetky), teda vytvoriť žiakom priestor na manipuláciu a experimentovanie s jazykom na úrovni ich schopností a poskytnúť im tolerantnú spätnú väzbu. Hadfield a Hadfieldová (2011, s. 6-8) uvádzajú, že žiaci sú rôzni. Ale odhliadnuc od podmienok, v ktorých učitelia učia, jeden zdroj je univerzálny a bez obmedzenia: ľudské vedomie a obrazotvornosť. Je to azda jediný najcennejší učebný zdroj, ktorý máme. Nemôže ho nič nahradiť. Dokonca v najlepšom prostredí založenom na špičkových technológiách nedostatok ľudskosti a predstavivosti spôsobí, že najsofistikovanejšie prostriedky budú nezaujímavé až nudné. Učitelia nemajú stále možnosť pracovať v triede s najmodernejšou technológiou a s najmodernejšími materiálmi. Aktivity, ktoré im ponúkame, sú flexibilné a môžu ich prispôbiť žiakom a prostrediu, v ktorom učia. Každá aktivita na nácvik písania má 3 základné fázy: **vovedenie do témy (lead-in), plánovanie/usporiadanie textov (organizing texts) a tvorenie textov (creating texts).**

Vovedenie do témy (Lead-in)

Písanie je ľahšie, ak sú žiaci pripravení na úlohu a ak je ich obrazotvornosť vopred stimulovaná. Cieľom sú zahrievacie cvičenia, ktoré naštartujú žiakov rozmýšľať o téme.

Plánovanie/usporiadanie textov (organizing texts)

Cieľom je poskytnúť žiakom na písanie kontrolované cvičenia. Je to veľmi dôležité, pretože písaná podoba jazyka sa líši od hovorenej. U žiakov mladšieho školského veku môžu byť užitočné tieto techniky:

- **Skompletizovanie (completion).** Žiaci dopĺňajú do textu alebo krížovky vhodné slová alebo frázy.
- **Opis obrázka (describing a picture).** Žiaci napíšu krátke vety alebo slovné spojenia, ktoré sú vhodné na opis obrázka.
- **Spájanie (joining).** Žiaci spájajú slová alebo slovné spojenia pomocou spojky „and“.
- **Priradovanie/párovanie (matching).** Žiaci majú priradiť podstatné meno k prídavnému menu, dve polovice viet a pod.
- **Preskupenie (reordering).** Žiaci dostanú text v popletenom poradí viet, ktoré majú dať do správneho poradia.
- **Nahradenie (substitution).** Na tabuli máme základnú štruktúru (model) vety. Žiaci obmieňajú slová vo vete, pričom zachovávajú základnú štruktúru vety.

Tvorenie textov (creating texts)

Je ťažké písať, ak nevieme, komu píšeme a prečo. V reálnom živote máme vždy dôvod na písanie, napr. odpovedať na list alebo email, zostaviť zoznam vecí, ktoré potrebujeme nakúpiť. Učiteľia by preto mali využiť z množstva techník, ktoré im v tomto učebnom zdroji ponúkame.

- **Písanie podľa obrázka (writing from a picture).** Žiaci použijú obrázok ako štartovací bod.
- **Odpovedať na text (responding to a text).** Žiaci odpovedajú na text alebo ukončia ho. Text im poskytnú užitočné slová a frázy.
- **Vizualizácia (visualization).** Žiaci majú zatvorené oči a predstavujú si, o čom im rozprávate. Následne píšú o tom, čo si predstavovali.
- **Píš a rob (write and do).** Žiaci píšú pokyny alebo vety, čítajú ich a ostatní žiaci to napodobňujú.
- **Píš a kresli (write and draw).** Žiak nakreslí obrázok a opíše ho. Posunie opis spolužiakovi, ktorý ho opíše, alebo opačne. Žiakom môžeme poskytnúť viac obrázkov, ku ktorým napíšu text. Môžu pracovať samostatne,

vo dvojiciach alebo v malých skupinách. Potom texty a obrázky pomiešame a žiaci priradujú texty k obrázkom.

- **Píš a hádaj (write and guess).** Žiaci vytvoria opis niečoho a ostatní hádajú, čo to je.

2.4.1 Praktické ukážky úloh na precvičovanie písania

Úloha 1

Pozdravy a predstavovanie (greetings and introductions).

Jazykové prostriedky: Hello. My name 's _____. What 's your name?
Nice to meet you.

Techniky: Skompletizovanie, písanie podľa obrázka.

Pomôcky: Dialóg, plagát s obrázkami alebo dataprojektor.

Vovedenie do témy (Lead-in)

Prechádzajte sa po triede a predstavte sa žiakom: „Hello. My name 's _____. What 's your name?“ Takto budú pokračovať žiaci, až kým sa všetci nevystriedajú. Na tabuľu pripnite plagát s obrázkami (pozri prílohu D). Požiadajte žiakov, aby zopakovali dialóg. Potom zakryte mená a požiadajte žiakov, aby znova zopakovali dialóg, použijúc vlastné mená.

Plánovanie/usporiadanie textu. Organizing texts.

Skompletizovanie. Completion.

Napíšte na tabuľu text s medzerami.

BEN Hello. _____ *Ben.* _____ your _____?

KATE My name 's _____. Nice _____ meet _____.

BEN _____ to _____ you too.

Požiadajte žiakov, aby si prepísali dialóg do zošitov a doplnili medzery. Keď majú všetci žiaci napísaný a doplnený dialóg, doplňte na tabuli chýbajúce slová do dialógu a nechajte žiakov, aby si skontrolovali správnosť.

Tvorenie textov (creating texts).

Písanie podľa obrázka. Writing from a picture.

Pripnite na tabuľu obrázky (pozri prílohu D) a rozdajte žiakom kópie (jednu pre každého žiaka). Požiadajte ich, aby dopísali do riadkov dialógu. Potom vyzvite niektorého žiaka, aby prečítal svoj dialóg.

Úloha 2

Abeceda. The alphabet.

Jazykové prostriedky: Písmená abecedy.

Techniky: Preskupenie. Písanie podľa obrázka.

Pomôcky: Poprehadzované slová, plagát s obrázkami alebo dataprojektor.

Vovedenie do témy (Lead-in)

Vyhlasujte jednotlivo slová z tohto dialógu:

H-e-l-l-o. M-y n-a-m-e'-s M-a-r-y.

W-h-a-t'-s y-o-u-r n-a-m-e?

M-y n-a-m-e'-s K-a-t-e.

N-i-c-e t-o m-e-e-t y-o-u.

Žiaci sa prihlásia, keď uhádnu slovo.

Plánovanie/usporiadanie textu. Organizing texts.

Preskupenie. Reordering.

Napište na tabuľu poprehadzované slová, napríklad:

L O L H E

C E I N

N E B

T E M E

Y M

O Y U

A M N E

T E K A

M E A N ' S

O T

U Y O R

Y M

S ' T H W A

E S ' M N A

Rozdelte žiakov do dvojíc. Jeden z dvojice pracuje so slovami v ľavom stĺpci a druhý z dvojice pracuje so slovami v pravom stĺpci. Po napísaní správnych slov si žiaci navzájom diktujú slová zo svojich stĺpcov. Potom ich požiadame, aby zo slov utvorili dialóg.

Tvorenie textov (creating texts).

Písanie podľa obrázka. Writing from a picture.

Na tabuľu pripnite obrázky (príloha E). Požiadajte žiakov, aby napísali dialóg, použijúc vlastné mená.

Úloha 3

Osobné informácie. Personal information.

Jazykové prostriedky: My name is _____.

I am _____.

I am a _____.

I am from _____.

I live at _____.

My hobbies are _____ and _____.

Techniky: Preskupenie. Odpoveď na text.

Pomôcky: Poprehadzované vety, list na plagáte alebo tabuľi/premietnutý cez dataprojektor.

Vovedenie do témy (Lead-in)

Opýtajte sa žiakov, či majú kamaráta, s ktorým si píše alebo mailujú. Dajte im niekoľko otázok:

What is his or her name?

Where is he or she from?

Plánovanie/usporiadanie textu. Organizing texts.

Preskupenie. Reording.

Napište na tabuľu tieto poprehadzované vety.

name my John is.

live I at 79 Green Road.

London from I am.

pupil a I'm.

8 I am.

Hobbies are my dancing swimming and.

Povedzte žiakom, aby vety napísali správne. Upozornite ich, že každá veta sa má začať veľkým začiatočným písmenom a má sa končiť bodkou. Po napísaní si žiaci navzájom skontrolujú vety vo dvojiciach. Napište správne vety na tabuľu pre následnú kontrolu.

Tvorenie textov (creating texts).

Odpoveď na text. Responding to a text.

Žiakom ukážte tento list (pripnite na tabuľu plagát alebo premietnite cez dataprojektor).

Dear penpale,

Let me introduce myself. I'm 9 years old. My name's John Brown. I'm from England. I'm a pupil. I live at 25 City Road, London. My hobbies are cycling and football. Write and tell me about yourself.

Požiadajte žiakov, aby prepísali list do zošitov, ale aby dali vety do lepšieho poradia: *name, age, country, address, job, hobbies*. Potom povedzte žiakom, aby napísali odpoveď na list.

Úloha 4

Izby. Rooms.

Jazykové prostriedky: Názvy izieb (living-room, bedroom, kitchen), on the right, on the left. Predložky miesta.

Techniky: Priradovanie. Vizualizácia.

Pomôcky: Obrázky domov na plagáte alebo premietnuté cez dataprojektor. Plán bytu na plagáte alebo premietnutý cez dataprojektor.

Vovedenie do témy (Lead-in)

Žiakom ukážte obrázky rôznych typov domov (príloha F). Ubezpečte sa, že vedia pomenovať jednotlivé domy. Opýtajte sa ich, v ktorom dome by najradšej bývali a prečo.

Plánovanie/usporiadanie textu. Organizing texts.

Priradovanie.

Žiakom ukážte plán bytu (príloha H) a polovice viet.

The living room is next to the bedroom.

The kitchen next to the kitchen.

The bathroom at the end of the hall.

The kitchen on the left.

The living room between the living-room and the bathroom.

The bedroom is between the bedroom and te kitchen.

The bathroom on the right of the hall.

Povedzte žiakom, aby spojili dve polovice viet tak, aby vznikla pravdivá veta podľa plánu bytu. Požiadajte žiakov, aby usporiadali vety tak, aby utvorili opis bytu. Vyzvite dobrovoľníkov, aby prečítali vety pred celou triedou.

Tvorenie textov (creating texts). Vizualizácia. Visualization.

Povedzte žiakom, aby si vybrali dom z prvého plagátu. Žiaci zatvoria oči a predstavia si, ako by dom vyzeral zvnútra. Opýtajte sa ich napríklad:

How many rooms are there?

What are the names of the room? Atd.

Povedzte im, aby otvorili oči a opísali svoj imaginárny dom.

Žiaci utvoria dvojice a prečítajú svoj opis spolužiakovi.

2.5| Hovorenie

Hovorenie je pravdepodobne najzložitejšou zručnosťou, ktorú učiteľ musí deti naučiť. Táto zručnosť sa nedá oddeliť od iných zručností, napríklad od počúvania (dieťa počúva a potom odpovedá) alebo čítania (dieťa si prečíta text a ústne reaguje). Vyjadrenie sa v cudzom jazyku predstavuje pre žiaka novú situáciu. Z tohto dôvodu by mal učiteľ zabezpečiť bezpečné prostredie a tolerovať, že žiakom trvá rôzne dlho, kým začnú reagovať na jeho podnety. V prvej fáze rozvíjania zručnosti hovorenie sa žiaci orientujú na reprodukciu. Zvyčajne prebieha formou opakovania – po učiteľovi alebo spolu s nahrávkami, ktoré patria k učebnici. Imitácia je pre žiakov v mladšom školskom veku prirodzená, deti opakujú rady, aj keď nie vždy rozumejú, čo opakujú. Lojová a Straková (2012, s. 165) hovoria, že je dôležité, aby boli žiaci vystavovaní najlepším vzorkám cieľového jazyka, aké sú k dispozícii, a poukazujú na bežný omyl, že učiteľ anglického jazyka v primárnom vzdelávaní nemusí veľmi dobre ovládať cieľový jazyk, postačuje, ak má nejaké základy. Toto zameranie na nácvik výslovnosti zahŕňa výslovnosť jednotlivých hlások, slovný a vetný prízvuk, ako aj intonáciu takým spôsobom, aby si žiaci uvedomili rozdiel medzi materinským a cudzím jazykom. Učiteľ môže využiť pohyb, tieskanie, rytmus, farebné zdôraznenia.

Poslednou, najdôležitejšou fázou je fáza produktívna. Žiaci v tejto fáze dokážu vyjadriť komunikačný zámer bez poskytnutia príkladu, aj keď zvyčajne ešte potrebujú pomoc učiteľa. Ak učiteľ poskytne žiakom dostatočný čas na automatizáciu a aktivizáciu, žiaci budú postupne potrebovať menej jeho

pomoci. Takisto je kľúčové, aby boli žiaci vystavení čo najvyššej miere prirodzenej komunikácie. Prostredím pre prirodzenú komunikáciu je zvyčajne trieda. V tomto prostredí sa žiaci a učitelia zdravia, vítajú, lúčia, kladú otázky, spontánne reagujú. Takáto komunikácia poskytuje možnosť, aby si určité jazykové jednotky zautomatizovali a zároveň pochopili ich funkčnosť. Obdobie ranej produkcie sa vyznačuje vyšším výskytom chýb, preto je dôležité, aby učiteľ dokázal k chybám správne pristúpiť. Scottová a Ytrebergová (1991, s. 33-34) uvádzajú, že ak ide o riadené aktivity a nácvik výslovnosti, je potrebné reagovať okamžite a chybu opraviť. Ak však ide o cvičenia, ktoré sa sústreďujú na voľné hovorenie, učiteľ od žiakov chce, aby vyjadrili, čo chcú, a dôraz by sa mal viac klásť na obsah výpovede. Učiteľ si chybu poznamená a neskôr s pomocou žiaka samotného alebo triedy ju opraví. Straková a Lojová (2012, s. 171-172) to potvrdzujú a spresňujú, že pri výskyte chyby by mal učiteľ najprv zvážiť jej charakter – typ a oblasť jazyka. Uvádzajú, že v tomto období jazykového vývinu by sa mal učiteľ zamerať najmä na chyby v oblasti výslovnosti a slovnej zásoby. Hadfield a Hadfieldová (2009, s. 12-15) uvádzajú, že každá aktivita na precvičovanie hovorenia má tri hlavné fázy: **nastavenie (setting up)**, **nácvik hovorenia (speaking practice)**, **spätná väzba (feedback)**.

Nastavenie

Táto fáza je veľmi dôležitá pri nácviku hovorenia, pretože uvádza žiakov do témy. Zvlášť dôležité je, keď žiaci pacujú vo dvojiciach alebo skupinách, aby presne vedeli, čo majú robiť. Ak sú zmätení, premrhá sa veľa času a nikto nebude mať úžitok z hodiny. V tejto fáze si žiaci môžu pripraviť pomôcky (napr. tabuľku, formulár a pod.), ktoré budú potrebovať pri hovorení. Fáza je tiež vhodná na precvičenie výslovnosti tých slov a fráz, ktoré žiaci budú potrebovať pri hovorení a môžu mať s tým problém.

Nácvik hovorenia. Speaking practice

Vyučovanie zamerané na nácvik hovorenia je pre žiakov akýmsi mostom medzi triedou a vonkajším svetom. Aby učitelia vybudovali tento most, aktivity zamerané na nácvik hovorenia musia zachovať 3 prvky/znaky: príležitosť na cieľavedomú komunikáciu v zmysluplných situáciách. Na vytvorenie zmysluplného kontextu na nácvik hovorenia v anglickom jazyku je množstvo techník. Napríklad:

- **Pýtaj sa a odpovedaj.**
- **Opíš a nakresli. Describe and draw.** Žiaci pracujú vo dvojiciach. Žiak A má obrázok, ktorý žiak B nesmie vidieť. Žiak A opisuje obrázok a žiak B ho má nakresliť.
- **Hádanie. Guessing.** Učiteľ alebo žiak má informácie, ktoré ostatní zisťujú pomocou otázok.
- **Zapamätanie si. Remembering.** Žiaci zatvoria oči a snažia sa zapamätať si veci na obrázku, predmety v triede atď.
- **Pantomíma. Miming.** Jeden žiak napodobňuje a ostatní hádajú.
- **Zoradovanie. Ordering.** Žiaci sa zaradia do určitého poradia kladením si otázok (napr. podľa abecedy).
- **Kompletizovanie formulára. Completing a form.** Žiaci zisťujú informácie s cieľom vyplniť formulár.
- **Rolová úloha. Role play.** Žiaci hrajú rolu v imaginárnej situácii.

Ak učiteľ chce, aby žiaci pracovali vo dvojiciach alebo skupinách, musí ich s touto prácou dôkladne oboznámiť. Tu je niekoľko tipov:

- Oboznámte žiakov s párovou či skupinovou prácou postupne. Najprv ich nechajte robiť veľmi jednoduché aktivity, precvičujúc jazykové prostriedky, s ktorými nemajú problémy. Na začiatku aktivity nesmú byť dlhé.
- Určte žiakom, kto s kým bude pracovať vo dvojici či v skupine.
- Dohodnite sa so žiakmi na jasných signáloch, keď začínate novú aktivitu, prechádzate na ďalšiu aktivitu alebo ukončujete aktivitu.

Zatiaľ čo žiaci pracujú vo dvojiciach alebo v skupine, učiteľ má možnosť venovať sa im individuálne. Ak niektorý žiak nerozumie, čo sa od neho žiada, musí mu to učiteľ vysvetliť. Je lepšie stopnúť prácu v triede a vysvetliť tento problém všetkým. Ak sú žiaci príliš hluční, učiteľ ich potrebuje stíšiť. Počas skupinovej práce potrebuje kontrolovať, či žiaci rozprávajú po anglicky. Tieto aktivity dávajú učiteľovi cennú možnosť zhodnotiť progres žiakov. Spätnú väzbu získa sledovaním a monitorovaním práce žiakov.

Spätná väzba. Feedback

Keď učiteľ ukončí aktivitu, je potrebné obnoviť prácu v triede. Učiteľ vyzve pár žiakov, aby predviedli danú aktivitu. Poukáže na chyby, ktoré si zaznamenal počas toho, keď žiaci pracovali v pároch alebo skupinách.

2.5.1 Praktické ukážky úloh na precvičovanie hovorenia

Úloha 1

Oblečenie.

Jazykové prostriedky: Oblečenie (skirt, blouse, T-shirt, etc.) a farby (blue, white, red. etc.). He/ she 's wearing...

Techniky: Zapamätanie si. Remembering.

Pomôcky: Žiadne.

Nastavenie. Setting up.

Rozdeľte žiakov na 2 skupiny A a B podľa radov tak, ako sedia za sebou.

A	B	A	B	A	B
A	B	A	B	A	B
A	B	A	B	A	B
A	B	A	B	A	B

Žiaci A pozorujú žiakov vo svojom rade, žiaci B tiež pozorujú žiakov vo svojom rade a snažia sa zapamätať si, čo majú spolužiaci oblečené.

Nácvik hovorenia. Zapamätanie si.

Zoskupte žiakov do dvojíc – žiak A pracuje so žiakom B. Požiadajte žiakov B, aby zatvorili oči. Žiak A opisuje žiaka z radu A a žiak B sa snaží uhádnuť meno spolužiaka. Napríklad:

A: *She 's wearing a blue skirt and a white blouse.*

B: *Anna?*

A: *No, Anna 's wearing a white T-shirt.*

B: *Oh...yes...it 's Sara!*

Spätná väzba. Feedback.

Požiadajte niektorých žiakov, aby opísali spolužiaka, ktorého oblečenie si najlepšie zapamätali. Požiadajte žiakov B, aby zatvorili oči, a povedzte žiakom A, aby urobili nejaké zmeny v oblečení (napríklad dať dole hodinky, vymeniť si sveter a pod.). Žiaci B otvoria oči a povedia, aké zmeny si všimli. Napríklad: *Peter 's wearing a blue jacket now...and Helen isn 't wearing her watch.*

Úloha 2

Nábytok. Furniture.

Jazykové prostriedky: Nábytok (sofa, armchair, table, etc.). Predložky miesta (near, beside, between, etc.).

Techniky: Diskusia.

Pomôcky: Plán obývacej izby na plagáte, tabuli alebo dataprojektore.

Nastavenie. Setting up.

Ukážte žiakom plán obývacej izby (pozri prílohu G), kde sú aj ceny jednotlivých kusov nábytku. Požiadajte žiakov, aby si načrtli takýto plán do zošitov.

Nácvik hovorenia. Speaking practice.

Diskusia. Discussion.

Povedzte žiakom, že každý môže minúť 1 000 € na kúpu nábytku do obývacej izby. Žiaci sa rozhodnú, ktoré kusy nábytku kúpia a kam ich umiestnia. Nakreslia to do plánu. Potom sa otočia k spolužiakovi a porozprávajú mu, čo kúpili a kam to umiestnili.

Spätná väzba. Feedback.

Požiadajte niekoľkých žiakov, aby porozprávali triede o obývacej izbe svojich spolusediacich. Takúto aktivitu môžete robiť s plánom inej izby alebo s plánom celého bytu.

Úloha 3

Denný režim. Daily routines.

Jazykové prostriedky: Slovná zásoba týkajúca sa režimu dňa (get up, have breakfast, go to school...). When do you get up? Určovanie času.

Techniky: Skompletizovanie dotazníka.

Pomôcky: Súbor kartičiek s kresbami aktivít denného režimu.

Nastavenie. Setting up. Žiakom ukážte kartičky (príloha H). Na tabuľu napíšte modelové vety.

When do you get up?

I have breakfast at _____ o'clock.

go to school

have lunch

go home

have supper
watch TV
play computer games
go to bed

Pýtajte sa žiakov, napríklad:

Teacher: *Anna, when do you get up?*

Anna: *I get up at seven.*

Teacher: *You get up at seven. That's early.*

Skompletizovanie dotazníka. Completing questionnaire.

Rozdajte žiakom formulár dotazníka, napríklad:

When do you...

	<i>Me</i>	<i>friend 1</i>	<i>friend 2</i>	<i>friend 3</i>
<i>get up</i>				
<i>have breakfast</i>				
<i>go to school</i>				
<i>have lunch</i>				
<i>go home</i>				
<i>have supper</i>				
<i>watch TV</i>				

Rozdeľte žiakov do troj- až štvorčlenných skupín. Žiaci v skupinách sa pýtajú spolužiakov na aktivity v dotazníku a odpovede si poznačia do dotazníka.

Spätná väzba. Feedback. Žiaci referujú pred triedou informácie z dotazníka.

Úloha 4

Opis činností. Describing actions.

Jazykové prostriedky: Slovná zásoba týkajúca sa voľnočasových aktivít (swimming, riding a bike) a každodenných činností (washing, eating).

Are you _____ ing?

Yes, I am. No, I'm not.

Techniky: Pantomíma. Miming.

Pomôcky: Hárky papiera.

Nastavenie. Setting up.

Napodobnite nejakú činnosť. Vyzvite žiakov, aby sa pýtali: „*Are you _____ ing?*“ Odpovedajte: „*Yes, I am*“ alebo „*No, I am not.*“ Rozdeľte žiakov do troj- až štvorčlenných skupín, každej skupine dajte hárok papiera. Povedzte im, aby hárok roztrhli na 6 lístkov, porozmýšľali nad činnosťami, ktoré napíšu na lístky hárika – na jeden lístoček jednu činnosť. Pozbierajte všetky lístočky, pomiešajte ich a rozložte na lavicu lícom dolu.

Pantomíma. Miming.

Rozdeľte žiakov na 2 tímy. Z každého tímu predstúpi jeden žiak dopredu pred lavice a vyberie si jeden lístok. Žiaci sa vrátia naspäť do svojho tímu a napodobňujú činnosť, ktorú majú na lístočku. Ak skupina uhádne, ďalší žiak ide ťahať lístoček. Takto sa vystriedajú všetci v tíme. Skupina, ktorá má najviac lístočkov, vyhráva.

Spätná väzba. Feedback.

Aby si žiaci precvičili všetky slová vyjadrujúce činnosti, ktoré sú na lístočkoch, zoberte set z jednej skupiny a dajte ho do druhej skupiny. Žiaci pokračujú v pantomíme a otázkach.

2.6| Rozprávanie príbehov (Storytelling)

Rozprávanie príbehov je jedným z najstarších spôsobov komunikácie myšlienok a predstáv. Je to jazyková aktivita, ktorá je tiež vzdelávacia, teda je to interaktívna naratívna skúsenosť. Príbehy a rozprávky sú preto mimoriadne vhodným kontextom pre začiatok vyučovania cudzieho jazyka. Predstavujú kontext, ktorý je deťom blízky a známy, je pre ne príťažlivý. Obohacujú ich svet, rozvíjajú ich tvorivosť, pomáhajú im zorientovať sa v okolitom svete, stavajú ich do roly účastníkov bojov za dobro a spravodlivosť.

Žiaci v mladšom školskom veku sa ťažko a krátkodobo sústreďujú, ich pozornosť kolíše, preto je potrebné vyberať krátke texty – riekanky, vyčítanky, krátke rozprávky. Na stimuláciu pozornosti musí učiteľ používať jednoduché pojmy, zrozumiteľný a obrazný text, dynamický dej, nenáročný humor, spojenie slov s pohybom, hru. Pri vnímaní príbehu dieťa zažije očakávanie,

prekvapenie, sklamanie, nadšenie, netrpezlivosť a ďalšie emócie, ktoré obohacujú jeho život. Matková (In: Straková, Cimermanová, 2012, s. 149-150) uvádza:

- Príbehy motivujú, sú zábavné, vytvárajú pozitívny vzťah detí k cudziemu jazyku a učeniu sa.
- Príbehy trénujú predstavivosť. Deti sa identifikujú s postavami a tvoria svoju vlastnú interpretáciu rozprávania.
- Príbehy sú spojivom medzi fantáziou a predstavivosťou detí a reálnym svetom.
- Pri počúvaní príbehov v triede majú deti možnosť vnímať reakcie na časti príbehu, ktoré im pomáhajú utvárať silnejšie sebavedomie.
- Deťom neprekáža počúvať ten istý príbeh niekoľkokrát, čo umožňuje, aby si osvojili cieľové jazykové javy a ďalšie, ktoré už poznajú, upevnili v pamäti. Opakovanie posilňuje zúčastnenosť na rozprávaní, čo predstavuje vzorec precvičovania v zmysluplnom kontexte.
- Počúvanie príbehov vytvára priestor na uvedenie novej slovnej zásoby a vetných štruktúr tak, že jazyk je predstavovaný v pestrom, zapamätateľnom a deťom známom kontexte.
- Počúvanie príbehov rozvíja zručnosť počúvania a koncentráciu cez vizuálne podnety, predošlé vedomosti detí o tom, ako jazyk funguje, a ich všeobecných vedomostí.

Na trhu existuje dostatok materiálov na výber vhodného príbehu – predávajú sa zjednodušené verzie známych príbehov, ale dajú sa využiť aj autentické príbehy. Učiteľ môže vybrať príbeh, ktorý už deti poznajú v materinskom jazyku, obrázkové príbehy bez textu, kde deti samy tvoria príbeh, rýmovačky, kumulatívne príbehy s predpovedateľným koncom. Pri výbere príbehu sa musí učiteľ riadiť niekoľkými zásadami – zodpovedajúca jazyková úroveň, pútavý/zábavný/zapamätateľný príbeh, príbeh zodpovedajúci veku detí, dostatočne príťažlivé a farebné ilustrácie, dostatok prirodzeného opakovania atď.

Pre prácu s príbehom je dôležitý spôsob, akým tieto príbehy používame. Učiteľ si musí najprv určiť lingvistické ciele, ktoré budú musieť žiaci rozoznať v procese rozprávania. Žiakov je potrebné zapojiť do príbehu, oboznámiť ich s kontextom a hlavnými postavami.

Pri prezentácii kontextu a kľúčovej slovnej zásoby môže učiteľ použiť materský jazyk. Nevyhnutnou súčasťou príbehov je vizuálna podpora – kresby na tabuli, obrázky, figúrky a postavičky, bábky atď. Učiteľ musí rozhodnúť o tom, v akom poradí predstaví kľúčovú slovnú zásobu. Prispôbi príbeh tak, že zmení neznáme vetné štruktúry na známe. Ak sú k dispozícii piesne alebo rýmovačky, urobí z nich súčasť príbehu. Nakoniec je potrebné rozhodnúť sa, aké aktivity budú nasledovať po počúvaní príbehu.

Fáza práce po počúvaní príbehu je veľmi dôležitá, mala by mať nejakú formu výstupu, pretože to je pre deti motivujúce a zmysluplné. Podľa Matkovej (In: Straková, 2012, s. 163) hlavnými črtami aktivít po práci s príbehom sú:

- Upevnenie – poskytuje príležitosť rozšíriť a upevniť tie prvky jazyka, ktoré si osvojili v príbehu.
- Finálny produkt/kolektívne podujatie – vyrobenie niečoho (knihy, pozdravy, bábky, koláže, videonahrávky), organizácia podujatia (posedenie pri čaji – zmeniť príbeh na hru), výskum témy/zber informácií.
- Integrované zručnosti – písanie a počúvanie, vykonávanie interview atď.
- Nezávislé učenie sa – deti dostávajú možnosť pokračovať vo svojej práci, prezentujú svoju prácu rôznymi spôsobmi (individuálna/skupinová).
- Krátkodobé, dlhodobé činnosti – hra rolí (krátkodobé), predstavenie (dlhodobé).
- Radosť – deti cítia, že dokážu niečo urobiť v cudzom jazyku, získavajú sebavedomie.
- Tvorivosť – väčšina týchto aktivít umožňuje deťom vyjadriť svoje myšlienky.

Pri rozprávání príbehov 5- až 8-ročné deti potrebujú:

- množstvo opakovaní,
- jasný dej a pointu,
- frázy, ktoré sa neustále opakujú (No problem. Come along with me...),
- hlavne verbálne úlohy,
- možnosť zapojiť sa do príbehu,
- príležitosť na aktivity, napr. pantomímu, rolovú hru a pod.

8- až 12-ročné deti ešte stále potrebujú zábavu, možnosť zapojiť sa do príbehu a príležitosť na aktivity. Ako sa deti vyvíjajú, sú už pripravené na:

- lineárne príbehy so sledom rôznych udalostí (menej opakovaní),
- príbehy, ktoré vyžadujú zrelé/dospelé pochopenie,
- príbehy, ktoré vyžadujú schopnosti usudzovania, dedukovania,
- okrem verbálnych úloh aj úlohy na čítanie a písanie.

2.6.1 Praktické ukážky úloh na precvičovanie rozprávania príbehov

Úloha 1

Uvedieme rozprávku *The Big Pot* (príloha I), ktorá je prevzatá z *Watts* (2011), a aktivity, ktoré sa môžu využiť počas rozprávania (1. aktivita a 2. aktivita), ako aj po rozprávaní (3. aktivita).

1. aktivita (detské návrhy)

Oboznámte deti s tým, že im porozprávate rozprávku o zvieratkách. Povedzte im, aby navrhli zvieratká, vnuknite im, aby to boli tie zvieratká, o ktorých budete hovoriť v rozprávke. Keď deti navrhnu zvieratko, vždy sa opýtajte: *Has it got a long/short tail?* a pod. Nakreslite na tabuľu jednoduché obrázky zvieratiek podľa toho, čo navrhnu deti. Majú tak pocit, že sú spolutvorcami rozprávky. Potom nakreslite veľký krčah s trhlinou. V rodnom jazyku sa s nimi porozprávajte, prečo vyhadzujeme prasknuté/rozbité hrnce. Porozprávajte im rozprávku za pomoci jednoduchých kresieb. Meňte hlas zakaždým, keď rozprávate o inom zvieratku.

Prvé rozprávanie

1. Obrázok. Keď začínate rozprávku (príloha I, 1. odsek), nakreslite krčah s trhlinou.
2. Obrázok. Pýtajte sa detí *Do you want a noisy or a quiet fly?* a nakreslite to, robiac pri tom hlasný alebo jemný bzukot. Keď mucha vchádza do krčaha, označte to šípku, vymažte ju a nakreslite muchu vo vnútri krčaha.
3. Pýtajte sa detí *Do you want a big or a small frog?* Nakreslite žabu a skočte medzi imaginárne krčahy. Urobte dramatickú pózu predtým, než mucha pozve dnu žabu. Nie je isté, či taká malá mucha pozve tak veľkého tvora.
4. Pýtajte sa detí „*Do you want a fat or a thin rat?*“ Nakreslite potkana a cupkajte smerom k imaginárnemu krčahu. Čakajte, kým vás mucha a žaba pozvú dnu. Mucha a žaba veľmi milo pozvú potkana dnu.

5. Pýtajte sa detí *Do you want a fox with a short tail or a long tail?* Nakreslite veľkú líšku, ako keby chcela zobrať celú triedu do krčaha. Nakreslite ju, ako cerí zuby, aby si deti mysleli, že zožerie všetky ostatné zvieratká v krčahu. Mucha, žaba a potkan veľmi milo pozvú líšku dnu do krčaha.
6. Pýtajte sa detí *Do you want a happy or sad cow?* Nakreslite obrovskú kravu, ktorá sa určite nezmestí do krčaha. Naznačte rukami veľké farbavé kopytá, ako sa blížia pomaly ku krčahu. Ostatné zvieratká v krčahu musia byť milé ako doteraz.
7. Okolo krčaha nakreslite explóziu, aby ste ukázali, že krčah sa rozbil. Ako zvieratká vychádzajú von z krčaha, mažte ich z tabule. Napodobnite každé jedno zviera (mucha letí, žaba skáče, potkan utečie a krava odíde). Nakoniec si sadnite a nahlas nariekajte.

Výhody aktivity

Berúc do úvahy návrhy detí pri kreslení, deti budú mať pocit, že pomohli vytvoriť rozprávku. Rozprávku môžete prispôbiť skúsenostiam detí. Pýtajte sa ich, čo si myslia, aké zvieratko bude nasledovať. Možno navrhnú zajaca namiesto žaby. Namiesto krčaha môžete použiť starý kufor alebo krabicu.

2. aktivita (rolová hra počas rozprávania)

Pýtajte sa detí, aké zvuky vydávajú zvieratká spomenuté v rozprávke. *What does a fly say?* Ďalej sa pýtajte: *How does a fly move?* Odpoveď: *It flies.* Atď. Pýtajte sa aj na zvuky a pohyby zvierat, ktoré neboli spomenuté v rozprávke. Pripravte si jednoduché veľké masky hláv všetkých zvierat spomenutých v rozprávke (pozri prílohu K). Hlavy zvierat pripevnite lepiacou páskou na pravítka, za ktoré deti môžu uchopiť masky.

Druhé rozprávanie

Požiadajte 7 detí, aby prišli dopredu pred lavice. Jedno bude ženou, druhé bude krčahom, otvoriac ramená dokorán. Ostatní budú účinkovať ako zvieratká, ktorým ste rozdali masky.

Znova prerozprávajte rozprávku, ale bez obrázkov. Deti s maskami budú účinkovať ako zvieratká. Počas rozprávania s maskami napodobňujú jednotlivé zvieratká. Vyzvite ostatné deti, aby opakovali frázy: *Hello. Anyone at home?* a *Come along with me.* Dôležité je použiť presne tie výrazy, ktoré ste použili, keď ste rozprávali rozprávku.

Tretie rozprávanie

Požiadajte 7 iných detí, aby prišli dopredu pred lavice, a rozdajte im masky. Vyberte výrečné deti. Účinkujúce deti by mali napodobniť zvieratko a povedať vlastný text (samozrejme s pomocou učiteľa, ak je to potrebné). Ostatné deti sa po vašej výzve môžu pridať v rámci napodobňovania zvukov zvierat.

Výhody aktivity

Tentokrát budú deti dotvárať rozprávku, zatiaľ čo vy im ju rozprávate. Ak počujú rozprávku niekoľkokrát, budú s ňou lepšie oboznámené, a teda budú dotvárať stále viac častí. Rolová hra počas rozprávania dáva deťom pocit, že sami tvoria rozprávku. Dialóg môže byť riadený/regulovaný úrovňou jazyka. Ak je jazyková úroveň detí dobrá, pri rolových hrách môžu použiť vlastné slová. Ak sú začiatočníci, použijú slová, ktoré majú naučené. Samotné deti sú vizuálnou pomôckou pre tých žiakov, ktorí majú problémy s porozumením.

3. aktivita (rolová hra po rozprávaní)

Opýtajte sa žiakov v materinskom jazyku, ako privítajú niekoho, kto k nim prišiel domov na návštevu. Žiaci odpovedajú v materinskom jazyku. Potom sa ich opýtajte, ako privítajú niekoho v anglickom jazyku. Zopakujte s nimi pozdravy niekoľkokrát. Potom im znova prerozprávajte rozprávku a dajte možnosť 7 deťom, aby si v nej zahráli. Ak deti nebudú sebaisté, zoberte na seba úlohu rozprávača alebo im pomôžte pri vyjadrovaní. Ak sa deti vedia vyjadriť pomocou pantomímy a vlastných slov, ticho ich pozorujte. Tentokrát im dodajte odvalu, aby použili vlastné slová, keď privítajú ďalšie zvieratko. Konverzácia by mohla vyzeráť nasledovne:

Fox: Ooow! Ooow! Ooow! That's a nice pot. I'd like to live in it. Hello! Anyone at home?

Fly: Hi! I'm a fly.

Frog: And I'm a frog. Come along in!

Rat: Good morning. I'm a rat. What a lovely day!

Fox: Good morning. I'm a fox. How are you?

Fly: Mmmmmmmmm. Fine, thanks.

Frog: Argh!Argh!Argh! Sit down.

Rat: Would you like some tea?

Fox: Yes, please. Lovely!

Výhody aktivity

Keď sú deti dobre oboznámené s rozprávkou, sú pripravené ju sami zahrať. Deti sú pripravené zmeniť rozprávku podľa seba.

2.7| Hodnotenie žiakov mladšieho školského veku

Učítelia trávajú veľa času hodnotením žiakov. Hodnotenie poskytuje spätnú väzbu nielen pre žiakov, ale aj pre učiteľov. Keďže žiaci v mladšom školskom veku nedokážu objektívne hodnotiť sami seba, hodnotenie má funkciu hlavne motivačnú a diagnostickú.

Dôvodov na hodnotenie je veľa. Moonová (2005, s. 149) uvádza nasledujúce dôvody a spôsob použitia informácií získaných počas hodnotenia:

- Identifikovať postup učenia žiaka – úprava úloh tak, aby vyhovovali potrebám žiaka; presunutie žiaka do inej skupiny; podanie spätnej väzby žiakovi o jeho silných a slabých stránkach; pomoc žiakovi pri plánovaní učenia.
- Identifikovať, čo sa žiak počas určitého obdobia naučil – presun žiaka do ďalšieho ročníka/triedy; úprava učebných plánov; zmena učebných materiálov.
- Skontrolovať použitie určitej zručnosti alebo jazykovej štruktúry počas hodiny – poskytnutie ďalších možností na precvičenie; zmena plánu vyučovacej jednotky na nasledujúcu hodinu; poskytnutie pomoci niektorým žiakom.
- Zistiť, či učiteľ dosiahol ciele výučby – úprava budúcich učebných plánov; implementácia nových učebných metód a techník.
- Identifikovať zručnosti/jazykové jednotky/prístup k cudziemu jazyku, ktoré si žiaci osvojili – použitie pri plánovaní ďalších hodín.
- Zistiť, či sa žiakom jednotlivé aktivity páčia alebo nepáčia a prečo – zmena aktivít; zahrnutie žiakov do výberu aktivít.
- Diagnostikovať slabé a silné stránky žiakov v oblasti jednotlivých zručností – príprava učebných materiálov založených na problémových oblastiach; poskytnutie individuálnej pomoci jednotlivým žiakom.

Pri hodnotení je dôležité, aby boli zohľadnené všetky špecifiká daného veku žiakov. Keďže deti v tomto veku rýchlo zabúdajú, je potrebné, aby hodnotenie bolo priebežné. Tempo vývinu jednotlivých žiakov je individuálne a to musí učiteľ pri hodnotení akceptovať. Celé hodnotenie výkonu žiaka by malo smerovať k podpore učebného procesu na oboch stranách – u učiaceho sa, ako aj u vyučujúceho.

Metodický pokyn MŠVVaŠ č. 22/2011 na hodnotenie žiakov základnej školy uvádza, že hodnotenie sa dá vykonávať klasifikáciou, slovným hodnotením alebo ich kombináciou, pričom o spôsobe hodnotenia rozhoduje riaditeľ školy po prerokovaní v pedagogickej rade. Straková a Lojová (2012, s. 212) sa domnievajú, že reálne hodnotiť by sa mali až žiaci tretieho a štvrtého ročníka, keďže žiaci prvého a druhého ročníka prechádzajú fázou adaptácie na výučbu cudzieho jazyka.

Hodnotenie jednotlivých zložiek jazyka by sa malo najviac sústreďovať na úroveň porozumenia, teda zachytenie počutej informácie alebo odhadnutie kontextu čítaného textu, vyhľadanie informácie potrebnej pre úlohu, avšak produktívne zručnosti (hovorenie, písanie) sú stále na úrovni reprodukcie alebo vo forme personalizovanej výpovede podľa vzoru.

V oblasti slovnej zásoby by sa mal učiteľ sústrediť na zvládnutie pravopisu slov a na rozsah slovnej zásoby. Vhodnou formou overovania toho, či žiak ovláda slovnú zásobu, sú pojmové mapy. Úroveň zvládania gramatiky by nemala byť samostatne hodnotená, keďže žiaci nie sú pripravení pracovať na abstraktnej úrovni a najčastejšie používajú frázy, ktoré majú dostatočne zautomatizované. **Gramatické testy vôbec nie sú vhodnou metódou hodnotenia.**

V mladšom školskom veku je vhodné začať s prípravou žiakov na sebahodnotenie tak, že sú vedení k budovaniu si dobrých učebných návykov. Tak dokážu zväžiť, čo sa naučili, a neskôr dokážu ohodnotiť seba samých. Ďalšou možnou metódou, ktorú učiteľ môže použiť, je hodnotenie inými žiakmi, avšak je tu potrebné jeho citlivé vedenie a usmernenie.

Záver

Vyučba cudzieho jazyka na prvom stupni ZŠ je pre učiteľov veľkou výzvou. Mnohí učitelia sa vo svojej práci sústreďujú hlavne na učebné osnovy, ich obsah a spôsoby, ako udržať žiakov v tichosti. Rokmi praxe si učitelia uvedomujú dôležitosť pozorovania žiakov pri práci, akým spôsobom plnia úlohy, a viac sa s nimi rozprávajú. Je dôležité, aby učitelia videli v žiakoch osobnosti, ktoré majú svoje preferencie, štýly učenia a názory. Keď učiteľ vníma žiakov ako osobnosti, žiaci rovnako reagujú na učiteľa. Takto mu dávajú možnosť uvedomiť si, akú veľkú schopnosť učiť sa majú. Tieto zmeny, ktoré prichádzajú s učiteľskou praxou, sa dajú využiť takým spôsobom, aby tvorili zdroj pre flexibilné reagovanie na potreby a schopnosti žiakov tak, aby učiteľ zvyšoval motiváciu pre ďalšie učenie sa žiakov, aby bolo učenie pre žiakov príjemným zážitkom a aby si vytvorili k učeniu sa cudzieho jazyka kladný vzťah.

Tento metodický materiál je venovaný učiteľom na prvom stupni ZŠ, ktorí vyučujú anglický jazyk. Zámerom metodickej príručky je poskytnúť učiteľom základné teoretické východiská pre prácu so žiakmi na prvom stupni základných škôl, ako aj materiál, pomocu ktorého môžu učenie zatriktívniť a vybudovať a rozvinúť základy cudzieho jazyka tak, aby boli žiaci pripravení na ďalšie rozvíjanie svojich schopností a zručností.

Veríme, že tento materiál pomôže učiteľom rozvinúť ich zručnosti a vedomosti, uvedomiť si špecifiká učenia sa žiakov na prvom stupni ZŠ a prehodnotiť aktivity a úlohy, ktoré na svojich hodinách cudzieho jazyka používajú. Zároveň poskytuje množstvo nových nápadov a námetov na precvičovanie rôznych aspektov cudzieho jazyka. Nakoniec zdôrazňuje to, že jednou z hlavných úloh pri výučbe v tomto veku je vytvorenie pozitívnej atmosféry na hodinách a učenie takou formou, ktorá je primeraná vývinovým charakteristikám žiakov na prvom stupni základnej školy.

Zoznam bibliografických odkazov

BREWSTER, J., G. ELLIS, D. GIRARD, 1992. *The Primary English Teacher's Guide*. London: Penguin English, 1992. ISBN 0-140-81359-4.

EDDY, E., 2010. Správna výslovnosť – základ efektívneho dorozumenia sa. In: Straková, Z., Cimermanová, I. *Učiteľ cudzieho jazyka v kontexte primárneho vzdelávania*. Prešov: Prešovská univerzita, 2010. ISBN 978-80-555-0232-8.

HADFIELD, J., CH. HADFIELD, 1999. *Oxford Basics. Simple Listening Activities*. 2. vydanie. Oxford: Oxford University Press. ISBN 978-0-19-4421683.

HADFIELD, J., CH. HADFIELD, 2009. *Oxford Basics. Simple Speaking Activities*. 1. vydanie. Oxford: Oxford University Press. ISBN 978-0-19-4421690.

HADFIELD, J., CH. HADFIELD, 2010. *Oxford Basics for Children. Simple Reading Activities*. 1. vydanie. Oxford: Oxford University Press. ISBN 978-0-19-4421737.

HADFIELD, J., CH. HADFIELD, 2011. *Oxford Basics. Simple Writing Activities*. 1. vydanie. Oxford: Oxford University Press. ISBN 978-0-19-4421706.

HYMES, D., 1972. On Communicative Competence. In: Pride, J. B., Holmes, J. *Sociolinguistics: Selected Readings*. Harmondsworth: Penguin, 1972, s. 269-293.

JOHNSON, K., 1996. *Language Teaching and Skill Development*. Oxford UK: Blackwell Publishers, 1996.

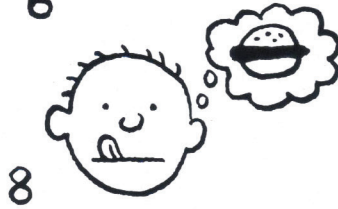
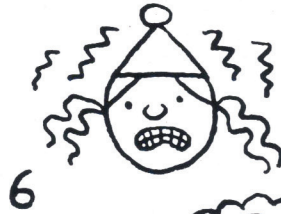
KAČMÁROVÁ, A., 2010. Nový jazyk – nové okuliare: ako vniknúť do podstaty cudzieho jazyka v začiatkoch jeho osvojovania. In: Straková, Z., Cimermanová, I. *Učiteľ cudzieho jazyka v kontexte primárneho vzdelávania*. Prešov: Prešovská univerzita, 2010. ISBN 978-80-555-0232-8.

LOJOVÁ, G., 2004. *Teória a prax vyučovania gramatiky cudzích jazykov*. Bratislava: Monitor Promotion, 2004. ISBN 80-968040-2-2.

- LOJOVÁ, G., Z. STRAKOVÁ, 2012. *Teoretické východiská vyučovania angličtiny v primárnom vzdelávaní*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave. ISBN 978-80-223-3315-3.
- MAŤKOVÁ, S., 2010. Rozprávanie príbehu ako dobrý úvod do vyučovania cudzieho jazyka. In: Straková, Z., Cimermanová, I. *Učiteľ cudzieho jazyka v kontexte primárneho vzdelávania*. Prešov: Prešovská univerzita, 2010. ISBN 978-80-555-0232-8.
- MOON, J., 2005. *Children Learning English*. 4. vydanie. UK: Macmillan. ISBN 1-4050-8002-7.
- PINTER, A., 2006. *Teaching Young Language Learners*. Oxford: Oxford University Press, 2006. ISBN 0-19-442207-0.
- REPKA, R., 1997. *Od funkcií jazyka ku komunikatívne vyučovaniu*. Bratislava: Slovak Academy Press, 1997.
- SCOTT, W., L. YTREBERG, 1991. *Teaching English to Children*. 2. vydanie. Longman: Longman Group UK Limited. ISBN 0582-74606-X.
- SLATTERY, M., 2010. *Oxford Basics for Children. Vocabulary Activities*. 2. vydanie. Oxford: Oxford University Press. ISBN 978-0-19-4421959.
- SLATTERY, M., J. WILLIS, 2003. *English for Primary Teachers*. 2. vydanie. Oxford: Oxford University Press. ISBN 0194375633.
- STRAKOVÁ, Z., 2004. *Introduction to Teaching English as a Foreign Language*. Prešov: FHPV PU, 2004. ISBN 80-8068-267-4.
- STRAKOVÁ, Z., 2010. Ako hodnotiť žiakov mladšieho školského veku na hodinách anglického jazyka. In: Straková, Z., Cimermanová, I. *Učiteľ cudzieho jazyka v kontexte primárneho vzdelávania*. Prešov: Prešovská univerzita, 2010. ISBN 978-80-555-0232-8.
- STRAKOVÁ, Z., I. CIMERMANOVÁ a kol., 2012. *Učiteľ cudzieho jazyka v kontexte primárneho vzdelávania*. Rozšírené vydanie. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity. ISBN 978-80-555-0554-0.
- ŠVECOVÁ, H., 2011. *Oxford Basics for Children, Listen and Do*. 6. vydanie. Oxford: Oxford University Press. ISBN 9780194422406.
- WATTS, E., 2011. *Oxford Basics for Children. Storytelling*. 1. vydanie. Oxford: Oxford University Press. ISBN 978-0-19-4419765.
- WIDDOWSON, H. G., 1978. *Teaching Language as Communication*. Oxford: Oxford University Press, 1978. ISBN 0-19-437077-1.

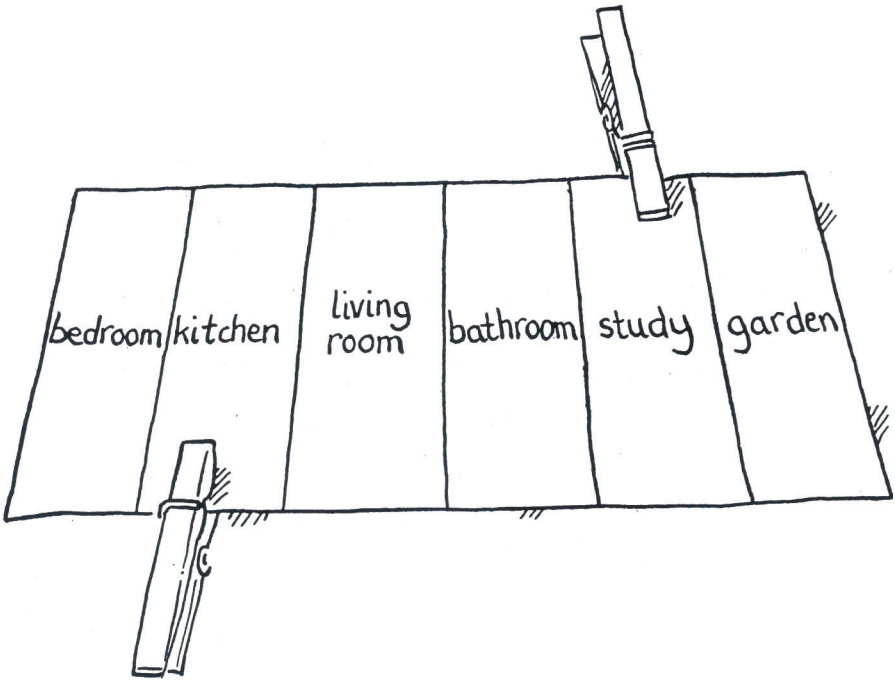
Príloha A

FEELINGS

Príloha B

CLOTHES PEGS

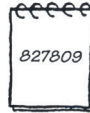

Priloha C

NUMBERS

What's your telephone number?

It's eight-seven-two-eight-oh-nine.

What's your address?

Twenty-three Charles Street.

How old are you?

Ten.

What's your passport number?

Five-six-one-three-two.

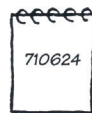
What's your favourite number?

Seventeen.

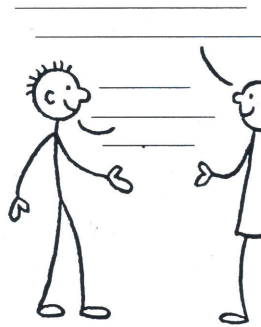
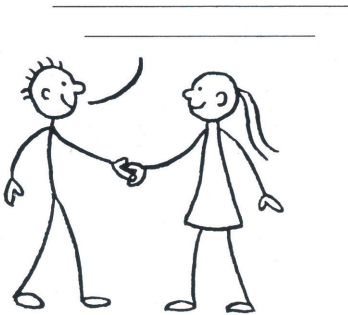
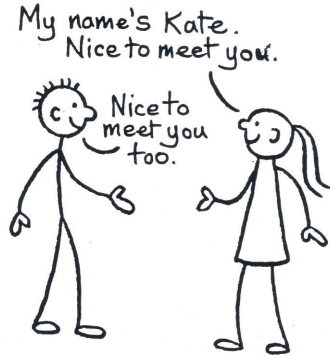

What's your fax number?

Seven-oh-one-six-two-four.

GREETINGS AND INTRODUCTIONS

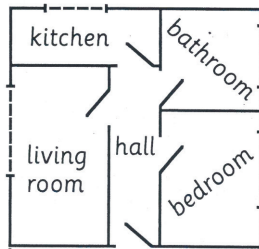
Príloha E

THE ALPHABET

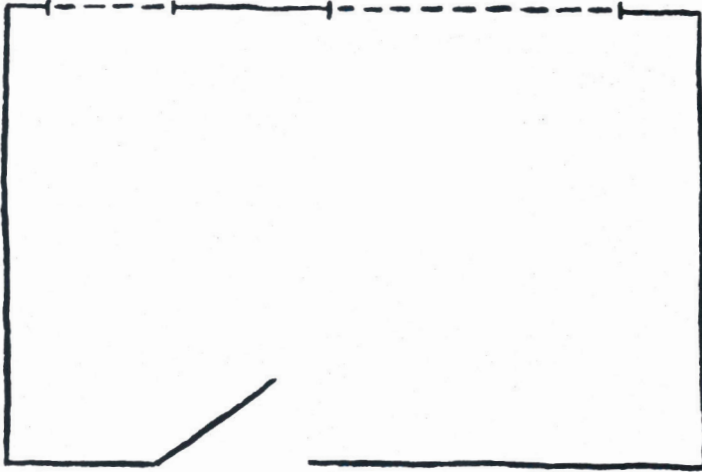
Príloha F

ROOMS

Priloha G

FURNITURE

Beside the plan write a list of furniture with prices, for example:

sofa £400

armchair £200

table £150

television £200

rug £50

picture £100

cupboard £200

Choose items that the learners are likely to have in their homes.

DAILY ROUTINES

When do you

[get up] ?

[have breakfast] at _____ o'clock.

[go to work]

[have lunch]

[go home]

[have supper]

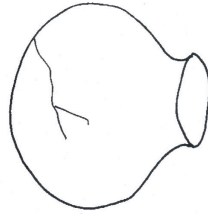
[watch TV]

[go to bed]

Príloha I

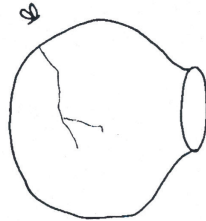
THE BIG POT

Once a woman had a big pot.
It had a crack, so she threw it away.

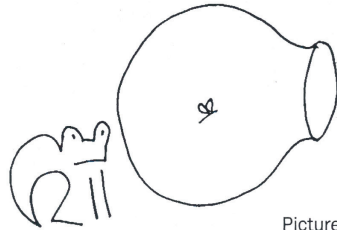
Picture 1

Before long, a (noisy/quiet) fly came along.
'Mmmmmmm!' said the fly. 'That's a nice pot.
I'd like to live in it. Hello! Anyone at home?'
No answer! So the fly went and lived in the pot.

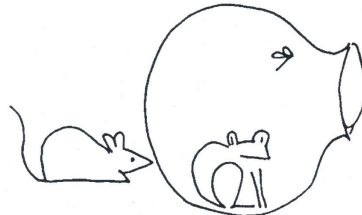
Picture 2

Before long, a (big/small) frog came along.
'Argh argh argh!' said the frog. 'That's a nice pot.
I'd like to live in it. Hello! Anyone at home?'
'Hi!' said the fly. 'Come along in!'
So the fly and the frog lived happily together in the pot.

Picture 3

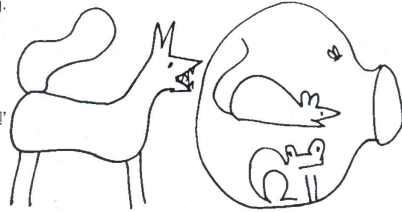
Before long, a (fat/thin) rat came along.
'Eee! Eee! Eee!' said the rat. 'That's a nice pot.
I'd like to live in it. Hello! Anyone at home?'
'Hi!' said the fly and the frog. 'Come along in!'
So the fly, the frog and the rat lived happily
together in the pot.

Picture 4

Before long, a fox with a (long/short) tail came along.
'Ooow! Ooow! Ooow!' said the fox.
'That's a nice pot. I'd like to live in it. Hello!
Anyone at home?'

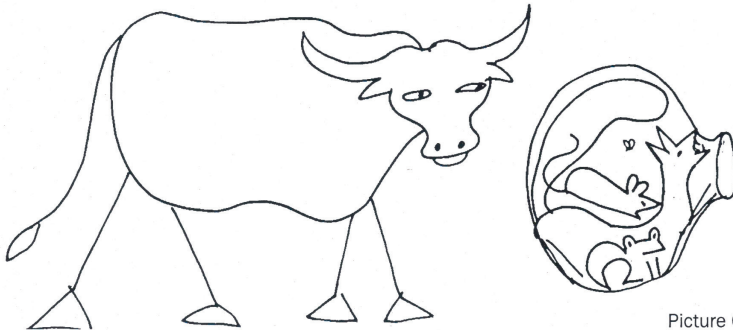
'Hi!' said the fly, the frog, and the rat. 'Come along in!'
So the fly, the frog, the rat and the fox lived
happily together in the pot.

Picture 5

Before long, a (happy/sad) cow came along.
'Moo! Moo! Moo!' said the cow. 'That's a nice pot.
I'd like to live in it. Hello! Anyone at home?'

'Hi!' said the fly, the frog, the rat and the fox. 'Come along in!'

Picture 6

So the cow put its foot in the pot.
Crack! went the pot and it broke.
'Mmmmmmm! What a pity!' said the fly
and it flew away.

'Argh argh argh! What a pity!' said the frog
and it jumped away.

'Eee! Eee! Eee! What a pity!' said the rat
and it ran away.

'Ooow! Ooow! Ooow! What a pity!' said the fox and it
walked away.

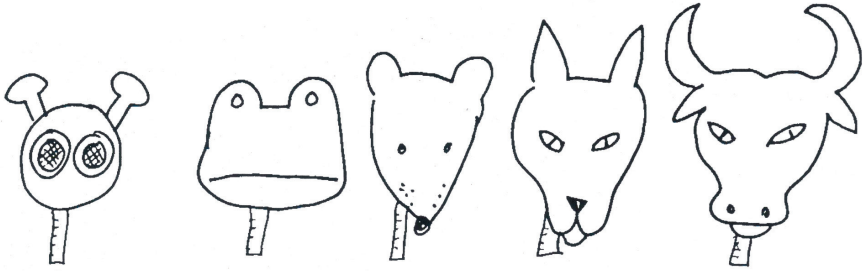
'Moo! Moo! I'm so sorry!' said the cow. Poor cow!
It sat down and cried.

Picture 7

Príloha J

STICKS PUPPETS

Zdroj príloh

Príloha A. HADFIELD, J., CH. HADFIELD, 1999. Oxford Basics. Simple Listening Activities. 2. vydanie. Oxford: Oxford University Press. ISBN 978-0-19-4421683, s. 24.

Príloha B. ŠVECOVÁ, H., 2011. Oxford Basics for Children, Listen and Do. 6. vydanie. Oxford: Oxford University Press. ISBN 9780194422406, s. 42.

Príloha C. HADFIELD, J., CH. HADFIELD, 2010. Oxford Basics for Children. Simple Reading Activities. 1. vydanie. Oxford: Oxford University Press. ISBN 978-0-19-4421737, s. 12-13.

Príloha D. HADFIELD, J., CH. HADFIELD, 2010. Oxford Basics for Children. Simple Reading Activities. 1. vydanie. Oxford: Oxford University Press. ISBN 978-0-19-4421737, s. 8 - 9.

Príloha E. HADFIELD, J., CH. HADFIELD, 2011. Oxford Basics. Simple Writing Activities. 1. vydanie. Oxford: Oxford University Press. ISBN 978-0-19-4421706, s. 15.

Príloha F. HADFIELD, J., CH. HADFIELD, 2011. Oxford Basics. Simple Writing Activities. 1. vydanie. Oxford: Oxford University Press. ISBN 978-0-19-4421706, s. s. 25.

Príloha G. HADFIELD, J., CH. HADFIELD, 2009. Oxford Basics. Simple Speaking Activities. 1. vydanie. Oxford: Oxford University Press. ISBN 978-0-19-4421690, s. 11.

Príloha H. HADFIELD, J., CH. HADFIELD, 2009. Oxford Basics. Simple Speaking Activities. 1. vydanie. Oxford: Oxford University Press. ISBN 978-0-19-4421690, s. 27.

Príloha I. WATTS, E., 2011. Oxford Basics for Children. Storytelling. 1. vydanie. Oxford: Oxford University Press. ISBN 978-0-19-4419765, s. 22 -23.

Názov: **Inovujeme vyučovanie anglického jazyka na prvom stupni ZŠ**

Autori: Mgr. Mária Marciová
Mgr. Zuzana Procházková

Recenzenti: doc. Zuzana Straková, PhD.
Mgr. Ľubica Bekéniová

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum v Bratislave

Odborná redaktorka: Mgr. Terézia Peciarová

Grafická úprava: Ing. Monika Chovancová

Vydanie: 1.

Rok vydania: 2015

Počet strán: 76

ISBN **978-80-565-1062-9**